

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
AİLE HEKİMLİĞİ ANA BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR VE BABALARININ KİTAP
OKUMA İLE MEDYA KULLANIMI ALIŞKANLIKLARI**

Dr. Emre SARI
UZMANLIK TEZİ

ANKARA
2022

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR VE BABALARININ KİTAP
OKUMA İLE MEDYA KULLANIMI ALIŞKANLIKLARI**

**Dr. Emre SARI
UZMANLIK TEZİ**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Sıddıka Songül YALÇIN**

**ANKARA
2022**

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında yol gösteren, yönlendirmeleri ve değerlendirmeleriyle akademik olarak rehber edindiğim, her soruma sabırla cevap verip değerli vaktini hiç esirgmeden bana ayıran, birlikte çalışmaktan onur ve gurur duyduğum değerli tez danışmanım ve hocam Sayın Prof. Dr. S. Songül Yalçın'a,

Uzmanlık eğitimi sürecinde hem akademik hem de klinik tecrübe ve bilgileriyle bana yol gösteren, ikili ilişkileri ve oluşturduğu huzurlu çalışma ortamı ile Hacettepe Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nın tüm çalışanlarını 'Aile' yapan, hem tıbbi anlamda hem de hayatın genelinde desteğini ve emeğini her daim hissettiğim değerli hocam Doç. Dr. Duygu Ayhan Başer'e,

Asistanlık dönemi boyunca aile hekimliğini en ince ayrıntısına kadar öğrendiğim, her daim sıcak ve sevecen davranan, bilgileri, tecrübeleri ve emekleriyle uzman olmam için sonsuz katkı sağlayan değerli hocalarım Doç. Dr. Hilal Aksoy'a ve Doç. Dr. İzzet Fidancı'ya,

Tezin yürütülmesi konusunda desteğini esirgemeyen Altındağ Belediyesi Sosyal İşler Şube Müdürü Meltem Köksal'a, Mamak Kayaş Aile Merkezi Sorumlusu Emel Çalıköğlü'na, Altındağ ve Mamak Belediyesine bağlı kreş, oyun odalarında çalışan tüm öğretmenlere,

Asistanlık sürecimi güzelleştiren birbirinden değerli asistan arkadaşlarıma,

Hayatımın her anında yanımda olan, bana olan sonsuz inançları ve güvenleri ile beni her koşulda motive eden, bu zor süreçte de desteklerini yürekten hissettiğim, yaslandığım dağ, sığındığım liman olan babam Mustafa Sarı ve annem Gülhan Sarı'ya

Hekim olma yolunda tecrübeleriyle bana her zaman doğruyu gösteren, güvenen ve her daim destek olan abilerim Hüseyin Sarı ve Adem Sarı'ya, bana ablalık yapan yengelerime ve birbirinden tatlı yeğenlerime

Her sıkıntıda, zorlukta yanımda olan, her derdimi dinleyen, mutluluğu da mutsuzluğu da beraber yaşadığım, bu stresli süreçte de ciddi bir destek ve emek veren kıymetli eşim, hayat arkadaşım Fatma Sarı'ya teşekkür ederim.

ÖZET

SARI E., Okul Öncesi Çocuklar ve Babalarının Kitap Okuma ile Medya Kullanımı Alışkanlıkları, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2022. Okul öncesi dönem, çocuğun tüm vaktini ailesiyle birlikte geçirdiği ve etkilerinin yaşam boyu görüldüğü bir dönemdir. Çalışmanın amacı okul öncesi dönemde babaların okuma inancı ile babanın ve çocuğun medya alışkanlıkları ve kitap okuma durumu ilişkisini incelemektir. 2-5 yaş arası çocuğu olan 520 baba çalışmaya alındı. Veriler baba ve çocuk genel özellikleri, baba-çocuk çifti medya kullanım özellikleri ve 'Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nden oluşan babalara verilen anket formu ile elde edildi. Babaların %9,4'ü kitap okuma alışkanlığına sahip idi. %72,3'ü çalışmadığı bir günde çocuğuyla ortalama 3 saat ve üzeri vakit geçiriyordu. Babaların %74,4'ü ekranda gördüğü akıllı işaretleri biliyordu. Babaların %41,1'i çocuğun ekran kullanımına başlama yaşını bilmiyordu ya da çocuk 12 ay altında ekran kullanımına başlamıştı. Çocukların %47,7'si günlük 2 saat ve üzeri ekran kullanıyordu. Babaların %32,9'u ekranı ödül olarak, %35'i ceza olarak kullanıyordu. Çocuk yetiştirme ile ilgili babaların %50,8'i internetten, %32,9'u kitaplardan, %21,5'i aile hekiminden, %44,8'i kendi anne babasından bilgi almıştı. Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği puanlarına göre +1 z skorun üzerinde olan babalar Yüksek Ebeveyn Okuma Ölçek Skoru (YEOÖS) grubu olarak tanımlandı. YEOÖS oranı babanın yaşına, ekran süresine, aile hekiminden ve kendi anne babasından bilgi alma durumuna, aile tipine, çocuğun cinsiyetine, kreşe gitme durumuna, babayla birlikte ekran kullanım sıklığına göre farklılık göstermiyordu ($p>0,05$). Karıştırıcı faktörler analize eklendiğinde YEOÖS grubundaki babaların çocuğuyla 3 saat üzeri vakit geçirmesi 2,15 kat, ekranı ödül olarak kullanmaması 2,15 kat, ceza olarak kullanmaması 1,90 kat, akıllı işaretleri bilme durumu 2,59 kat, kitaplardan bilgi alma durumu 1,74 kat, çocuğun ekran süresinin 1 saat altı olma durumu 3,04 kat, tek başına ekran kullanmaması 3,24 kat, izin verilmediğinde başka bir etkinlik yapma durumu 2,19 kat fazlaydı. Çalışmamız babanın okuma inancının çocuğun medya kullanımı alışkanlıklarıyla ilişkili olduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi çocuklar, ebeveyn okuma inancı, medya kullanımı

ABSTRACT

SARI E., Preschool Children and Their Father's Reading and Media Usage Habits, Hacettepe University Faculty of Medicine, Department of Family Medicine, Thesis, Ankara, 2022. Preschool period is a period in which children spend all their time with their family and its effects are seen throughout their life. The aim of the study is to examine the relationship between fathers' reading beliefs and father's and child's media habits and book reading status in the preschool period. 520 fathers with children aged 2-5 were included in the study. The data were obtained with a questionnaire given to fathers consisting of father and child general characteristics, father-child pair media usage characteristics, and the "Parent Reading Belief Inventory". 9.4% of fathers had the habit of reading books. 72.3% of them spent an average of 3 hours or more with their child on a day when they were not working. 74.4% of fathers knew the smart signs they saw on the screen. 41.1% of the fathers did not know the age of the child in which they started using the screen or the child started using it under 12 months. 47.7% of the children used screen for 2 hours or more per day. 32.9% of fathers used the screen as a reward and 35% as a punishment. 50.8% of fathers received information about bringing up a child from the internet, 32.9% from books, 21.5% from their family doctor, and 44.8% from their own parents. According to the Parent Reading Belief Scale scores, fathers with a z score above +1 were defined as the High Parental Reading Scale Score (HPRSS) group. The HPRSS rate did not differ according to the age of the father, screen time, getting information from the family doctor and his own parents, family type, gender of the child and their situation of going to kindergarten and frequency of screen usage with the father ($p>0.05$). When confounding factors were added to the analysis, for the fathers in the HPRSS group, spending more than 3 hours with their children 2.15 times, not using the screen as a reward 2.15 times, not using it as a punishment 1.90 times, knowing smart signs 2.59 times, getting information from a book 1,74 times, having a screen time less than 1 hour 3.04 times, not using screen alone 3.24 times, doing another activity when not allowed was 2.19 times higher. Our study showed that the father's reading belief was related to the child's media usage habits.

Keywords: preschool children, parental reading belief, media usage

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR	vi
ŞEKİLLER	vii
TABLolar.....	viii
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç ve hipotezler	1
2. GENEL BİLGİLER.....	2
2.1 Çocuk ve Ebeveyn	2
2.2 Çocuk ve Baba	2
2.3 Çocuk ve Kitap.....	3
2.4 Medya	5
2.4.1 Çocuklar Arasında Medya Kullanma Sıklığı	6
2.4.2 Medyanın Çocuklar Üzerindeki Olumlu Etkileri	7
2.4.3 Medya Kullanımının Olumsuz Etkileri:	8
2.4.4 Ebeveynler, Çocuk ve Medya	9
2.4.4.1 Ebeveyn Medya Aracılığı	10
2.4.5 Amerikan Pediatri Akademisi'nin Aile Medya Kullanım Kılavuzu	11
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	13
3.1 Çalışmanın Dizaynı	13
3.2 Araştırma Yeri, Zamanı ve Örneklem Seçimi	13
3.3 Veri Toplama Araçları	14
3.3.1 Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği (Parent Reading Belief Inventory PRBI)..	14
3.4 Veri Analizi Öncesi Kategorizasyon	17
3.5 Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi	19
3.6 Etik İzinler.....	20
4. BULGULAR	21
4.1 Babalar ve Çocuklara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	21
4.2. EOİÖ Alt Boyutlarının Sayısal Değerleri	26

4.3 Baba Özelliklerine Göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Alt Boyut Puanları ..	27
4.4 Çocuk Özelliklerine Göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Alt Boyut Puanları.	33
4.5. Baba-Çocuk Özelliklerine Göre Toplam Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Puanları	39
5. TARTIŞMA.....	50
5.1 Baba ve Çocuk Özellikleri	50
5.2 Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Puanları	54
5.3. Çalışmanın Kuvvetli Yönleri.....	55
5.4. Çalışmanın Kısıtlılıkları	55
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56
7. KAYNAKLAR	58
8. EKLER	64
EK-1 Anket Formu	64
EK-2 Ölçek İzni.....	71
EK-3 Mamak Belediyesi Çalışma İzni.....	72
EK-4 Altındağ Belediyesi Çalışma İzni	73

KISALTMALAR

Asg	: Asgari Ücret
APA	: Amerikan Pediatri Akademisi
DOO	: Düzeltilmiş Odds Oranı
DEOÖS	: Düşük Ebeveyn Okuma Ölçek Skoru
DEHB	: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
DSM-5	: Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
EOİÖ	: Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği
GA	: Güven Aralığı
HPRSS	: High Parental Reading Scale Score
KVH	: Kardiyovasküler Hastalık
MAX	: Maksimum
MIN	: Minimum
OFCOM	: Office of Communications
OO	: Odds Oranı
PRBİ	: Parent Reading Belief Inventory
SS	: Standart Sapma
SH	: Standart Hata
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YEOÖS	: Yüksek Ebeveyn Okuma Ölçek Skoru

ŞEKİLLER

Şekil 3. 1. Çalışma Grubu Dahil Edilme Özellikleri	13
---	----

TABLOLAR

Tablo 3. 1 EOİÖ Alt Boyutlarının Amaçları	15
Tablo 3.2. Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları	16
Tablo 3. 3. EOİÖ Alt Boyutlarının Normal Dağılım Testleri	19
Tablo 4. 1. Aile Tanımlayıcı Özellikleri	22
Tablo 4. 2. Çocuk Tanımlayıcı Özellikleri.....	25
Tablo 4. 3. EOİÖ Alt Boyutlarının Sayısal Değerleri	26
Tablo 4. 4. Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları	28
Tablo 4. 5. Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları	31
Tablo 4. 6. Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları.....	34
Tablo 4. 7. Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları	37
Tablo 4. 8. Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Puanı ve YEOÖS (≥ 135) Oranı	42
Tablo 4. 9. Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Puanı ve YEOÖS (≥ 135) Oranı.....	44
Tablo 4. 10. Seçilen baba ve çocuk özellikleri ile YEOÖS ilişkisi, çoklu lojistik regresyon analizi.....	46
Tablo 4. 11. YEOÖS olan babaların DEOÖS olanlara göre çocuk bakımı özelliklerindeki farklılıklar	48

1. GİRİŞ

Aile içindeki sosyoekonomik değişimler, çalışan sayısındaki artış, boşanma oranlarının artması ve geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmesiyle babalık rolünde ve babanın sorumluluklarında değişimler oluşmuştur¹⁻³. Babalar; çocukların sosyal, duygusal ve davranışsal gelişiminde, analiz etme becerisinde, akademik başarısında, problemlerle baş edebilme yeteneğinde, cinsel kimliğin tanınması ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır⁴⁻⁶.

Kitapların okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel, dil, kişilik, duygusal, sosyal gelişimlerine ciddi katkıları vardır. Çocuğa erken yaşta kitabı sevdirebilmek ona bırakılacak en büyük mirastır.

Amerikan Pediatri Akademisi (APA) 2 yaşından büyük çocuklar için günlük medya kullanımının 1 saat ile sınırlandırılmasını önerirken Türkiye’de yapılan çalışmalar okul öncesi dönemde çocukların günde 3 saatten fazla ekran başında geçirdiklerini göstermektedir⁷⁻⁹. Ekranın miktar ve içerik olarak uygunsuz kullanımının çocukların fiziksel ve bilişsel gelişimine olumsuz etkileri olabileceği gibi uyku sorunları, obezite, kardiyovasküler hastalık (KVH) riskinde artış gibi sorunları da oluşturabileceği çalışmalarla gösterilmiştir^{10,11}.

Yapılan bir araştırmada babaların iyi ebeveyn olma ve çocuklarının olumlu sonuçlar elde etmelerine yardımcı olma konusunda istekli oldukları bildirilmiştir¹².

1.1 Amaç ve hipotezler

Bu araştırmanın amacı;

- Babaların ve okul öncesi dönem çocukların kitap okuma ve medya kullanım alışkanlıklarını incelemek
- Babaların okuma inancı ile baba özellikleri ilişkisini incelemek
- Babaların okuma inancı ile çocuğun medya kullanımı alışkanlıkları ilişkisini değerlendirmek.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Çocuk ve Ebeveyn

Çocuklar ebeveynlerini gözlemleyerek ve onlardan yardım ve destek alarak birçok becerilerini geliştirirler. Ebeveynler okul öncesi dönemde hem çocukların tüm ihtiyaçlarını karşılayan kişiler hem de ilk öğretmenleridirler.

Okul öncesi dönemde çocuklarda tükenmeyen bir enerji ve büyük bir merak vardır. Bu merak ve enerji neticesinde yaptığı davranışlarda, deneme yanılmalarında ve sorgulamalarında ona imkân tanıyan bir ebeveyn eşliğinde çocukta girişkenlik duygusu gelişirken, kısıtlayan ve denetleyen ebeveynlerle büyüyen bir çocukta ise kilitlenme ve suçluluk duygusu oluşabilmektedir.

Aile eğitimi ebeveyn-çocuk ilişkisini geliştirmesi ve çocukların okul dönemine kadar sağlıklı bir şekilde yetişmesi için anne ve baba ile birlikte yapılan etkinliklerdir. Çocuğun sorumluluğunda ilk akla gelen ve daha önemli görülen birey annedir. Son yıllarda babanın çocuk yetiştirilmesinde etkisi de dikkat çekmeye başlamıştır ². Aile içindeki sosyoekonomik değişimler, yüksek eğitilmiş çalışan kadın sayısındaki artış, boşanma oranlarının artması ve geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmesi ile bireye düşen rol ve sorumlulukların değişmesi gibi faktörler babalık rolünün değişmesine ve babalarla ilgili çalışmaların artmasına yol açmıştır ¹⁻³.

2.2 Çocuk ve Baba

Babalık eşin hamilelik dönemiyle başlar ve ömür boyu devam eder ¹³.

Babaların babalık rolünü nasıl gerçekleştireceği sosyoekonomik, politik, kültürel ve bilimsel faktörler tarafından önemli ölçüde belirlenmektedir. Bütün bu faktörler değişken bir yapıda olduğundan babalık rolünde de farklılıklar olduğu görülmektedir.

Babalık rolü çocuğu ile birlikte gezmek, konuşmak, oynamak gibi etkinliklerle zaman geçirmeyi, onunla duygusal ve fiziksel yakınlık kurmayı ve her zaman ulaşılabilir olmayı ifade eder. Çocuğun önceliklerine zaman ayırarak ve çocuğun sağlıklı gelişimi için sorumluluk üstlenerek yapılabilir.

Babalar; çocukların sosyal, duygusal ve davranışsal gelişiminde, analiz etme becerisinde, akademik başarısında, problemlerle baş edebilme yeteneğinde, cinsel kimliğin tanınması ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır ⁴⁻⁶.

Yapılan çalışmalarda çocuk gelişimine duyarlı, uyumlu ve çocukların yaşamına aktif olarak katılan babaların çocuklarının, annelerin davranışları dikkate alındığında bile akranlarına ve diğer çevresine daha iyi uyum sağladığı, daha az davranış ve duygusal sorun yaşadığı, daha yüksek okul başarısı ve daha iyi bilişsel dil gelişimine sahip oldukları görülmüştür ¹⁴⁻¹⁶.

Bu nedenlerle babalar, çocukların sağlıklı gelişimi için davranışsal ebeveyn eğitimi müdahalelerinde önemli bir hedef gruptur. Fakat çoğu davranışsal ebeveyn eğitimi yalnızca anneleri katılımcı olarak içermektedir, babaların ebeveynlik davranışlarının kalitesini artıracak eğitimsel çalışmalar yetersizdir ^{5,17,18}.

Yapılan bir araştırmada babaların iyi ebeveyn olma ve çocuklarının olumlu sonuçlar elde etmelerine yardımcı olma konusunda istekli oldukları bildirilmiştir ¹².

Okul öncesi dönemdeki çocukların baba-çocuk ilişkisini ele alan çalışmalar ^{2,19,20} var olsa da babanın okuma inancının çocuğun ekran kullanımı ile ilişkisini doğrudan inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır.

2.3 Çocuk ve Kitap

Erken çocukluk döneminde çocuğun dünyayı tanıması, kendi dünyası dışında olan olaylar ile tanışması için çocuk kitapları müthiş bir araçtır. Kitaplar, çocuk eğitiminde önemli bir yere sahiptir ve çocuklara sağlam bir eğitim vermek çocuklar ile kitaplar arasında kurulan iyi bir ilişkiye bağlıdır ²¹. Erken çocukluk döneminde kitaplarla tanışan çocukların ileri zamanlarda yetişkin desteğine daha az ihtiyaç duyduğu gözlemlenmiştir ²². Çocuklara miras bırakılacak en değerli hazine onlara kitapları sevdirmektir.

Çocukların çevreyi anlama, insanları tanıma ve öğrenme isteği ile bu doğrultuda çevresiyle girdiği etkileşim ve iletişim kitaplara olan ilgi ve alakalarının en önemli sebebidir. Okul öncesi dönemde çocuğun kitapla tanışması, ebeveynin kitap okurken olan etkileşimleri ile birlikte çocuğun tüm yaşamını etkilemektedir. Kitap

çocuğun dış dünyayı tanmasına olanak sağlar, duygularını besler, bildiklerine farklı bir bakış açısıyla bakmasını sağlar; okuma alışkanlığı kazanmasına, düşünme, dinleme, alıcı ve ifade edici dil becerilerinin gelişmesine yardımcı olur, kelime haznesini artırır, bu sayede zengin hayal gücüne sahip çocuğun kendisini ve çevresini öğrenip anlatmasıyla hem bireysel hem toplumsal olarak kişiliğinin oturmasına yardımcı olur, çocuğun zihinsel, sosyal, duygusal gelişimine katkı sağlar, somut düşünceden soyut düşünce biçimine geçen okul öncesi dönem çocukların hayal ile gerçek arasında bağlantı kurmasına yardımcı olur ^{23,24}.

Okul öncesi dönemde okuma yazma bilmeyen çocuklara kitabı nasıl kullanacağı ve kitapla nasıl etkileşime geçeceği öğretilirse çocuğun kitapla olan ilişkisi keyifli bir hale getirilerek okuma yazma dönemine rahat geçmesi sağlanacaktır.

Yapılan bir çalışmada kitapların normal gelişim göstermeyen çocukların dil, bilişsel, ahlaki, sosyal, fiziksel ve duygusal gelişimlerini olumlu yönde etkilediklerini ve kitaptaki karakterlerle olumlu duygusal bağ kurdukları tespit edildiği bildirilmiştir ²⁵.

Çocukların bilişsel gelişiminde okul öncesi dönem çok büyük bir öneme sahiptir. Bu dönemde çocuklar toplumsal rolleri ve temel davranışları öğrenir, öğrenme hızları okul dönemine kadar artar ve okula geçtiklerinde zirveye ulaşır. Bu nedenle okuma davranışlarını edinme konusunda okul öncesi verilen eğitim çok önemlidir ²⁶.

Çocuk kitaplarının, diğer gelişim alanlarına olduğu gibi dil gelişimi alanına da birçok katkısı olduğu, kitapla geçirilen vaktin çok kıymetli ve çocuğun geleceği için de çok önemli olduğu yapılan araştırmacılar tarafından vurgulanan bir gerçektir ²⁷.

Çocuğun kişiliği üzerine en etkileyici olan ilk yıllarını geçirdiği ailesiyle kurduğu ilişki iken arkadaşlarıyla, ailesiyle, öğretmenleri ile yani çevresi ile kurduğu etkileşim ile de kişiliği şekillenmektedir. Çocuk kitapları da bilişsel, duygusal, sosyal alanları destekleyerek çocuğun kişiliğinin gelişmesine katkı sağlar.

Çocukların insana, hayata ve bunların gerçekliğine karşın kişisel değer yargıları oluşturmalarında kitapların önemi büyüktür. Çocuklar kitap ile kendini farklı insanlarla karşılaştırarak, onlara benzeyen ve benzemeyen taraflarını tespit ederek çevresindeki kişilikleri ve kendi kişiliğini tanır, keşfeder ²⁷.

2.4 Medya

Medya, “toplumdaki insanları bilgilendirmek, eğlendirmek ve kamuoyu yaratabilmek amacıyla kitle iletişim araçlarının kullanılması” şeklinde tanımlanmaktadır²⁸.

Son yıllarda teknolojinin gelişmesiyle birlikte günlük hayatta internet ve akıllı telefonların kullanımı hızla artış göstermiş hatta çocukların oyun alışkanlıklarını bile etkilemiştir²⁹.

Sosyal öğrenme kuramına göre çocuklar davranışlarını çevrelerini taklit ederek, gözlemleyerek öğrenir. Çocuklar aradıkları rol modeli bazen aile bireylerinden bazen sosyal çevreden bazen de izlediği film karakterlerinden bulabilmektedir. Son yıllarda doğan çocuklar daha önce doğan çocuklarla karşılaştırıldığında zengin bir medya çeşitliliği ile doğmuştur ve böyle bir ortamda yaşamaktadır. Araştırmalara bakıldığında çocukların televizyon, cep telefonu, tablet, internet, bilgisayar ve sosyal medya gibi ekran temelli medya araçlarına daha fazla ilgi gösterdikleri, okul öncesi çocuklarda en çok kullanılan medya türünün televizyon olduğu görüldü³⁰. Televizyon birden fazla duyuya hitap etmesi, hareket, ses ve renklerin birleşimiyle tüm yaş grubu çocuklar için ilgi çekicidir.

Amerikan Pediatri Akademisi, 18 ayın altındaki çocuklara görüntülü sohbet hariç dijital medya kullanımını önermemekte ve 2-5 yaş arasındaki çocukların ise günde en fazla 1 saat dijital medya kullanması gerektiğini söylemektedir. Ekran başında hareketsiz ve bilinç olarak pasif biçimde geçirilen zamanların bilişsel, fiziksel ve psikososyal gelişime olan olumsuz etkisi kaçınılmazdır. Küçük çocuklar, iletişim kurup sosyal ilişkiler kurma yönünden yetişkinleri ve çevrede gördükleri uygun davranışları taklit ederler³¹.

2.4.1 Çocuklar Arasında Medya Kullanma Sıklığı

Çocukların medya kullanımıyla ilgili olarak 2-6 yaş arası düzeyde Türkiye’de yapılan az sayıda çalışma olduğu görülmüştür.

The Common Sense Census tarafından Amerika’da 2020 yılında yapılan çalışmada 0-8 yaş arası çocuklar ile 2-4 yaş arası çocukların benzer şekilde ortalama 2,5 saat ekran başında kaldıkları, 0-8 yaş arası çocukların ekran başında geçirdiği sürenin %73’ünün video izlemek amaçlı televizyon ile olduğu görülmüş. Yapılan çalışma 2017 yılında yapılan çalışmayla kıyaslanmış ve çocukların YouTube gibi online videolar ile iki kat daha fazla vakit harcadığı görülmüş. Aynı araştırmanın sonuçları herhangi bir mobil cihaza sahip olan 0-8 yaş arası çocukların oranının 2011’de %3 iken, 2013’te %12’ye, 2017’de çok büyük bir artış göstererek %45’e, 2020’de ise %48’e çıktığını göstermiştir ³².

Amerika’da yapılan 3-14 yaş arası çocukları kapsayan başka bir çalışmada küçük yaş grubu dahil olmak üzere ekran başında geçirilen vaktin her geçen yıl artmakta olduğu görülmüş. Çalışma 3-4 yaş grubundaki çocukların %96’sının günde yaklaşık 2 saat televizyon izlediğini, %40’ının günde 1 saat dijital oyun oynadığını, %53’ünün günde 1 saatten fazla internet kullandığını ve %48’inin interneti Youtube izleme amaçlı kullandığını göstermiştir ³³.

Ankara’da Yalçın ve ark. tarafından 2002 yılında yapılan okul öncesi çocuklarda TV izleme süresini etkileyen faktörlerin araştırıldığı çalışmada çocukların ortalama TV izleme süresi 2,19 saat olarak bulunmuş. Aynı çalışmada çocukların %10,7’sinin ise günde 4 saat ve üzeri TV izlediği belirtilmiştir ³⁴.

Türkiye’de yapılan 4-6 yaş çocuklarının ekran kullanımını araştıran bir çalışmada çocukların %57,6’sının hafta içi, %76,3’ünün hafta sonu ekran kullanım sürelerinin 2 saatin üzerinde olduğu görülmüş ³⁵. 2022 yılında Türkiye’de 3 ilden 5 merkez ile yapılan bir çalışmada okul öncesi çocukların %32,8’inin günde 2 saat ve üzeri ekran süresi olduğu görülmüştür ³⁶.

Türkiye’de yapılan bir başka çalışmada 3-6 yaş grubu çocukların %37’sinin hafta içi 2 saat, %41’inin ise hafta sonu 3-4 saat televizyon veya video izlediği, %60’inin günde 1 saatten az, %31’inin 1-2 saat, %5’inin ise 3-4 saat akıllı telefon

kullandığı, ebeveynlerin %80'inin çocuklarının akşamları telefon kullanmalarına izin verdiği görülmüş⁷.

Anaokuluna giden çocuklar ile yapılan bir araştırmada çocuklar için TV ve diğer medya araçları kullanımının toplam süresinin, okula gidilmeyen günlerde 3 saati geçtiği, okula gidilen günlerde ise 2 saate yaklaştığı ve çocukların bu araçları haftalık ortalama 15,52 saat kullandığı görülmüş⁸.

2.4.2 Medyanın Çocuklar Üzerindeki Olumlu Etkileri

Çocukların hayatlarında önemli bir yere sahip olan medya araçlarının olumlu etkileri çocukların keşfetme, öğrenme fırsatları ile serbest zamanlarını değerlendirme, yeni fikirler üretme, farklı bakış açıları edinme ve eğlenceli vakit geçirmeleridir³⁷.

Medya araçlarını çocuklar için bir fırsat olarak gören yaklaşım ile çocukların gelişim düzeylerine uygun program ve uygulamaların doğru biçimde kullanılmasıyla çocuğun yaratıcılığını geliştirilebileceği vurgulanmaktadır. Medya araçlarıyla daha da kolay olarak çocukların öğrenme stillerine uygun, katılımcılığı teşvik eden etkinlikler, bütüncül bir öğrenme ve deneyimleme ortamı sunmak ve gerçeğe yakın oyun ve sosyalleşme fırsatları ile gelişim dönemlerine uygun deneyimlerin yaşatılması da mümkündür^{31,38}.

Televizyondaki okul öncesi çocuklar için olan eğitim programları çocukların okula hazırlanmalarını hızlandırabilir, erken okumaya teşvik edebilir ve belli eğitim programlarını öğretebilir. Örneğin "Susam Sokağı" gibi eğitici televizyon programlarını izleyen çocukların öğrenmelerinin ve okula hazır olma durumlarının eğlence amaçlı televizyon izleyen yaşlılarından daha fazla olduğu gösterildi³⁹. Yapılan diğer çalışmalarda çocuklara yeni bir dil öğretme ve onların okumaya hazır olma durumlarını arttırmayı amaçlayan medya araçlarının çocukların dil gelişimine olumlu etki sağladığı görüldü^{40,41}. Ayrıca bazı medya araçlarıyla çocuklar günlük konuşmalara, öykülere, şarkılara ve kitaplara alışkın hale getirilmektedir.

2.4.3 Medya Kullanımının Olumsuz Etkileri:

Çocukların sağlıklı bir şekilde gelişim göstermeleri için günde 3-4 saat fiziksel aktivite ve sosyal etkileşime ihtiyacı vardır.

Geleneksel oyunların fiziksel olarak olumlu etkilerinin aksine ekran başında geçirilen zamanın çocuğun fiziksel etkinlik süresini azaltmasıyla birlikte fiziksel gelişiminde yavaşlama veya bozulmaya neden olma ihtimali vardır.

2017 yılında 3-5 yaş arası çocuklarda yapılan araştırmada tabletle oynayan çocukların oyuncaklarla oynayan çocuklara göre daha az gövde, üst kol ve trapezius kasları fiziksel aktivitesi sergilediği görülmüş⁴².

0-6 yaş arası çocuklar dış dünyayı somut olarak algılamakla yaş arttıkça soyut düşünme başlar. Bilişsel gelişimin çok hızlı olduğu bu dönemde çocuğun yaşına uygun uyarılar alması çok önemlidir.

Yapılan çalışmalar uygun olmayan medya kullanımının okul öncesi yaş grubu için dil, bilişsel, davranışsal, iletişim ve zihinsel esneklik alanında olumsuz etkileri ile dikkat dağınıklığına, odaklanmada zayıflama ve dürtü kontrolünde bozulmaya neden olduğunu gösterdi⁴³⁻⁴⁵.

Araştırmalar ekran başında geçirilen sürenin, içeriğin, medya tipinin ve cihaz sayısının ekran kullanımının etkilerini belirleyen en önemli etmenler olduğunu gösterdi^{31,46}.

Yapılan bir çalışmada uzun süreli ekran kullanımının yaşam boyu obezite ve kardiyovasküler hastalık riskini artırdığı ve bu artışın erken çocukluk döneminden itibaren başladığı ileri sürülmüştür¹⁰.

Çalışmalarda aşırı ekran süresinin olumsuz etkileri: uyku sorunları (az uyuma, uyku kalitesinde azalma ve uykuya dalmada güçlük), yüksek kan basıncı, obezite, düşük HDL seviyesi, yüksek sempatik uyarılma, kortizol disregülasyonu, insülin direnci ve bağımlılık ile ilişkili depresyon olarak görüldü^{11,46-48}.

Türkiye’de 2022 yılında yayınlanan bir çalışma 4 saat ve üzerinde ekran süresi olan çocukların 1 saat ve altında ekran süresi olan çocuklara göre davranış ve ekran ilişkisi sorunları yaşama olasılığının önemli ölçüde arttığını gösterdi⁴⁹.

Ayrıca yapılan başka bir çalışma bebeklik döneminde televizyon izlemenin oyun oynamayı aksattığını, çocuk-ebeveyn etkileşimlerinin kalitesini ve miktarını azalttığını ve kısa vadede dikkatsiz, hiperaktif davranışlara ve dil gecikmesine neden olduğunu gösterdi. ⁵⁰

Yapılan bir çalışmada araştırmacı Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), bipolar, otizm gibi tanılar almış fakat tedaviye olumlu cevap vermeyen birçok çocuğun yanlış teşhis aldığını, bu çocuklarda medya maruziyetini ortadan kaldırmanın problemleri davranışlarda 4-6 hafta içerisinde iyileşme yarattığını öne sürdü. Araştırmacı çocuklarda aşırı ekran süresinin DEHB, depresyon, karşı gelme bozukluğu ve anksiyete gibi rahatsızlıklar meydana getirdiğini belirtti ⁵¹.

2016 yılında yayına sürülen bir kitapta ise yazar DSM-5'e yeni dahil edilen ve etyolojisi açıklanmadığı için sadece semptomatik tedavi uygulanan çocuklarda "Yıkıcı Duygudurumu Düzenleyememe Bozukluğu" ile ekran bağımlılığının yakından ilgili olduğunu öne sürdü ⁵².

Yapılan bir başka çalışmada günde 1 saatten fazla ekran kullanımının çocuklarda daha az merak, daha az öz kontrol, daha zor arkadaş edinme ile duygusal istikrar ve başlanılan işi bitirmede sorunlarla ilişkili olduğu görülmüş ⁵³.

2.4.4 Ebeveynler, Çocuk ve Medya

Aile, bireylerin birlikte etkileşim kurdukları ve iletişim halinde oldukları bir kavramdır. Sağlıklı nesiller yetiştirmek için okul öncesi dönemdeki çocuğun bulunduğu aile ortamı oldukça önemlidir ²⁹.

Çocuklar için modelleyici bir nitelik taşıyan medya araçlarının kullanımında ebeveynler; medyayı doğru bir şekilde anlatmak, medya kullanımının kontrolünü sağlamak ve yol göstermek açısından öncü olmalıdırlar. Medyanın çocuklar üzerindeki etkileri konusunda ebeveynlerin koydukları kurallar ve bunun üzerine yaptıkları düzenlemeler, ebeveynlerin çocukların gelişimine etkisinin ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir ^{54,55}.

Medya araçlarının aile içinde sorunlara sebep olduğunu, bu sorunların ebeveynlerin medya konusundaki bilgi ve bilgi aktarımı eksikliğinden ve medya

araçlarını çocuklarında nasıl ve ne sıklıkla kullanacaklarını bilmemesinden kaynaklandığını, çocukların sağlıklı ve bilinçli bir şekilde medya araçlarını kullanmasının ebeveyn sorumluluğunda olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur^{30,56}.

Yapılan bir çalışmada medya araçlarını kullanım açısından ebeveynlerin yaklaşımının ya tamamen yasaklamak ya da tamamen serbest bırakmak şeklinde olduğu belirtildi²⁹.

Okul öncesi çocuklarında ebeveynlik stilleri ile aşırı ekran kullanımı arasındaki ilişkileri inceleyen bir çalışma yüksek aşırı korumacı ve izin verici ebeveynlik alt ölçek puanlarının aşırı ekrana maruz kalma ile ilişkili olduğunu gösterdi⁵⁷.

Yapılan bir çalışmada medyanın zararlı etkilerinden korunmak için çocukları televizyon ve internetten uzak tutmanın doğru bir yaklaşım olmadığı, kontrollü kullanım ve uygun yöntemlerle medya kullanımındaki riskleri minimum düzeye indirerek yararlı sonuçların elde edilebileceği, medyanın zararlı araçlar veya bir fırsat aracı olarak görülmesinde esas etkinin ebeveynlerin farkındalıkları ve yaklaşımı olduğu belirtildi³¹.

Çocukların ve ebeveynlerin medya araçlarını doğru, etkin ve verimli kullanımı konusunda farkındalıklarının ve bilgi düzeylerinin artırılması çocukların gelişimini ve sağlığını korumak açısından ciddi önem taşımaktadır.

2.4.4.1 Ebeveyn Medya Aracılığı

Medyanın çocuklar üzerindeki olumlu etkilerini ortaya çıkarıp olumsuz etkilerini azaltan ebeveynlik davranış ve stratejileri "medya aracılığı", televizyon izlemeye yönelik olan 'aracılık' kavramı ise ebeveynlerin televizyon konusunda çocuklarıyla arasındaki etkileşim olarak tanımlanmaktadır.^{58,59}

Ebeveynlerin medya aracılığının çalışmalarda "doğrudan" ve "dolaylı" olmak üzere ikiye ve "aktif aracılık", "kısıtlayıcı aracılık" ve "birlikte izleme" olarak üçe ayrıldığı görülmüştür. "Doğrudan aracılık" için ebeveynin çocuklara koydukları kurallar, birlikte izlemeleri, ebeveynin yaptığı yorumlar örnek olarak gösterilirken "dolaylı aracılık" için örnek ise ebeveynin kasit olmaksızın çocuğa verdiği mesajlar ile ebeveynin bireysel davranışlarının çocuklar üzerindeki etkisidir⁶⁰. "Aktif aracılık"

ebeveynlerin çocukla birlikte medya içeriğini birbirleriyle paylaşıp açıklaması ve tartışması iken “kısıtlayıcı aracılık”; ebeveynin çocuğa medyayla geçirdiği vakti ve ne izleneceği gibi kurallarla sınırlaması; “birlikte izleme” ise hiçbir öğrenme gerçekleşmeden sadece beraber izlemesidir^{58,61}. 2016 yılında yapılan bir meta-analiz çocukların medya kullanımlarında ebeveyn medya aracılığını, medya aracının türünün de etkilediğini gösterdi⁶².

0-8 yaş arası çocuklar üzerine yapılan bir çalışmanın sonucuna göre; ebeveynlerin kitap ve televizyonu beraber kullanma davranışları daha fazla iken, video oyunlarını beraber kullanma davranışları ise daha az idi. Aynı çalışma yaşı daha düşük olan ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte izleme tecrübelerini daha fazla gerçekleştirdiklerini ve babaların da sürece dahil olarak çocukları ile video oyunu oynadıklarını gösterdi⁶³.

2.4.5 Amerikan Pediatri Akademisi’nin Aile Medya Kullanım Kılavuzu

Amerikan Pediatri Akademisi (APA) tarafından hazırlanan rehber hekimler ve aileler için medya kullanımı ile ilgili öneriler içerir⁹.

Aileler için Öneriler

- 18 ila 24 aylıktan küçük çocuklarda dijital medya kullanımından (görüntülü sohbet hariç) kaçının.
- 18-24 aylık çocuklar için dijital medyayı tanıtmak istiyorsanız kaliteli programlamayı seçin ve medyayı çocuğunuzla birlikte kullanın. Bu yaş grubunda tek başına medya kullanımından kaçının.
- Teknolojiyi erken tanıtmak için baskı hissetmeyin, çocuklar onları evde veya okulda kullanmaya başladıklarında çabucak anlayacaktır.
- 2 ila 5 yaş arası çocuklar için, ekran kullanımını günde en fazla 1 saat kaliteli programlar ile sınırlayın, çocuklarınızla birlikte izleyin, çocukların gördüklerini anlamalarına yardımcı olun ve öğrendiklerini çevrelerindeki dünyaya uygulamalarına yardımcı olun.

- Hızlı akışlı programlardan (küçük çocuklar bu programları anlamaz), çok fazla dikkat dağıtıcı içeriğe sahip uygulamalardan ve şiddet içeren içeriklerden kaçının.
- Kullanılmadığı zaman televizyonları ve diğer cihazları kapatın.
- Çocuğunuzu sakinleştirmenin tek yolu olarak medyayı kullanmaktan kaçının. Medyanın yatıştırıcı bir strateji olarak yararlı olduğu aralıklı zamanlar (örneğin tıbbi prosedürler, uçak uçuşları) olsa da medyayı sakinleştirme stratejisi olarak kullanma sınır belirleme sorunlarına veya çocukların kendi duygularını geliştirememesine yol açabilir. Gerekirse çocuk doktorunuzdan yardım isteyin.
- Çocukların medya içeriğini ve hangi uygulamaların kullanıldığını veya indirildiğini izleyin. Uygulamaları çocuk kullanmadan önce test edin, birlikte oynayın ve çocuğa uygulama hakkında ne düşündüğünü sorun.
- Yatak odalarını, yemek zamanlarını ve ebeveyn-çocuk oyun zamanlarını çocuklar ve ebeveynler için ekrandan uzak tutun. Ebeveynler bu zamanlarda telefonlarında "rahatsız etmeyin" seçeneği ayarlayabilirler.
- Yatmadan 1 saat önce ekran kullanmayın ve cihazları yatmadan önce yatak odalarından çıkarın.

Yapılan bir çalışma APA'nın önerilerini bilen ebeveyn oranını sadece %20, APA'nın önerilerini bilmeyen ama öğrenmek isteyen ebeveyn oranını %51, öğrenmekle ilgilenmeyen ebeveyn oranını ise %29 olarak buldu ⁶⁴.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Çalışmanın Dizayını

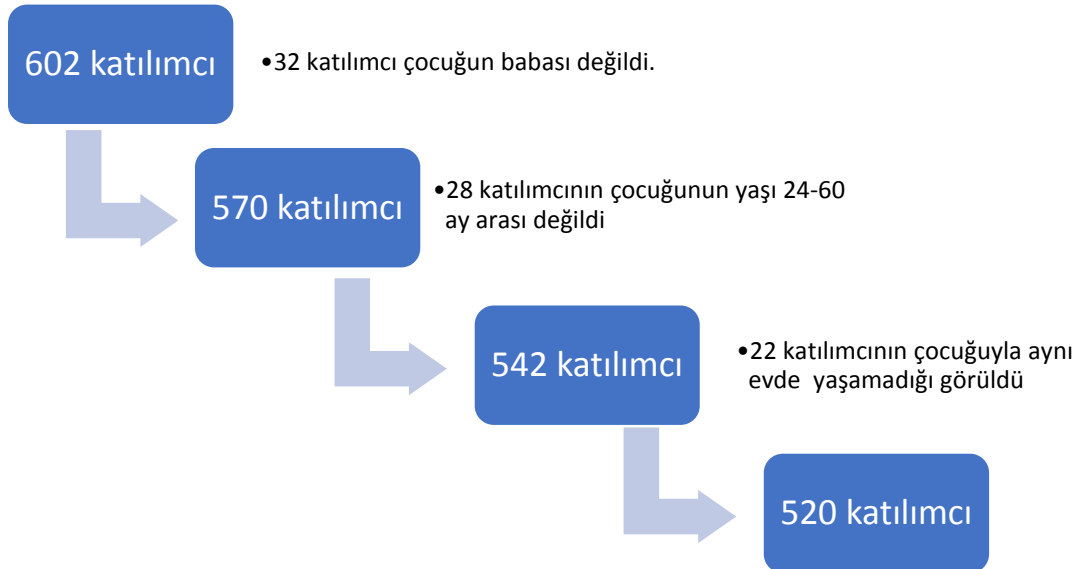
Tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

3.2 Araştırma Yeri, Zamanı ve Örneklem Seçimi

Ankara ilinde Altındağ Belediyesine bağlı Ali Ersoy, Aydınlikevler ve Güneşevler kreşlerinde ve Mamak Belediyesine bağlı çocuk oyun odalarında eğitim gören çocuğu olan babalar ve bu babaların çevresine paylaşmasıyla ulaşılan çocuğu kreşe gitmeyen babalardan çalışmamıza katılmayı onaylayanlar çalışmaya alındı. Anketi dolduran babanın çocuğun genetik babası olmaması durumunda ve çocuğuyla aynı evde yaşamıyor olma durumunda çalışma dışı bırakıldı.

Online-elektronik anket bağlantısı, 05.01.2022 tarihi ile 05.04.2022 tarihleri arasında belediyeler aracılığıyla ya da daha önce çalışma hakkında bilgilendirilmiş babalar ile dağıtıldı ve çalışma hakkında ilgili babaların bilgilendirilmesi ve anketi doldurması sağlandı. Analiz ve yazım bölümü 15.10.2022 tarihinde tamamlanmıştır.

Elektronik anket 602 kişi tarafından dolduruldu. Çalışmaya alınmaya uygun 2-5 yaş arasında çocuğu olan anket sayısı 520 idi (Şekil 3.1).

Şekil 3. 1. Çalışma Grubu Dahil Edilme Özellikleri

3.3 Veri Toplama Araçları

Elektronik anket formu üç bölümden oluşuyordu;

- Baba-çocuk genel özellikler formu: baba yaşı, eğitimi, gelir miktarı, kitap okuma alışkanlığı, kitap okuma durumu, toplam çocuk sayısı, çalışmaya alınan çocuğun yaşı, cinsiyeti, babanın çocukla geçirdiği süre, babanın çocuk yetiştirme ile ilgili eğitim alma durumu
- Baba-çocuk çifti medya kullanım özellikleri: babanın medya kullanım süresi, çocuğun ekran kullanım süresi, çocuğun ekran kullanımına başlama yaşı, ekranın ödül ve ceza olarak kullanım durumu
- Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği

Babaların ve çocukların medya kullanımı ile ilgili sorular literatür taraması sonucu ilgili çalışmalardan ^{30,32,34,65} örnek alınarak hazırlanırken kitap okuma ile ilgili “kitap okuyor musunuz?”, “kitap okuma alışkanlığına sahip misiniz?” gibi sorular araştırmacılar tarafından oluşturuldu.

Çalışma öncesi 15 babaya oluşturulan form uygulanarak anketin anlaşılabilirliği test edildi ve yeniden düzenlendi. Bilgi formu 20 dakika içinde dolduruluyordu.

3.3.1 Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği (Parent Reading Belief Inventory PRBI)

“Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği” DeBaryshe ve Binder tarafından 1994 yılında ebeveynlerin çocuklarının okuma ile öğrenmelerinde rollerine ilişkin inançlarını değerlendirmek için geliştirilmiş ⁶⁶. Orijinal ölçek yedi faktörden (Öğretimin Etkililiği, Olumlu Etki, Sözel Katılım, Okuma Yönergesi, Bilgi Kaynağı, Kaynaklar, Çevresel Etki) ve toplam 42 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Şimşek Çetin ve arkadaşları tarafından 2014 yılında gerçekleştirilmiştir. Türkçe form kültürel, dilsel, anlamsal uygunluğu ile ilgili dil ve alan uzmanlarının görüşleri alınarak oluşturulduktan sonra ölçeğin faktör yapısının uyumlu olup olmadığına bakmak amacıyla 420 anneye uygulanmış, elde edilen verilerle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonucunda orijinal ölçekte 42 olan madde sayısı 40'a düşürülmüştür. Öğretimin etkililiği ve okuma yönergesi

boyutlarında yer alan iki maddenin (8 ve 30. madde) istatistiksel değerleri düşük çıkmıştır. 8. ve 30. maddeyi çıkardıktan sonra yapılan işlemlerde yedi alt boyutta anlamlı sonuç tespit edilmiştir. Okuma yönergesinde bulunan 31. maddenin orijinal ölçekte düz hesaplanırken Şimşek Çetin ve ark. tarafından ters madde olarak hesaplandığı görüldü ⁶⁷.

Ölçeğin alt boyutları ve amacına ilişkin bilgiler Tablo 3.1’de gösterildi.

Tablo 3. 1 EOİÖ Alt Boyutlarının Amaçları

Ölçeğin Boyutları	Amaç
Öğretimin etkililiği	Okulla ilgili becerilerin kazandırılmasında öğretmen olarak ebeveynlerin rolü
Olumlu etki	Okumayla ilgili olumlu etkiler
Sözel katılım	Kitap okuma sırasında çocuğun aktif katılımının önemi
Okuma yönergesi	Okuma yönergesinin uygunluğu
Bilgi kaynağı	Çocukların günlük hayatla ilgili bilgileri ya da ahlaki değerleri kitaplardan öğrenip öğrenmedikleri
Kaynaklar	Okuma için gerekli olan kaynakların sınırlı olup olmadığı
Çevresel etki	Dil gelişiminin kaynağı hakkında görüşleri

Ebeveynler ölçeği, dörtlü likert tipi seçeneklerden kendilerine uygun olanları işaretleyerek yanıtlamaktadırlar (1= kesinlikle katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= katılıyorum, 4= kesinlikle katılıyorum). Ölçekte olumlu ve olumsuz sorular bulunmaktadır. Ters puanlanan maddelerin numaraları sırasıyla 2, 4, 6, 9, 13, 15, 17, 27, 28, 35, 36, 37, 38, 39 ve 40 idi. Ölçekten alınan yüksek puan ebeveynlerin okuma inançlarını yansıtmaktadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe, ebeveynlerin okuma inançlarının;

a) ebeveynler çocuk için önemli öğretmenlerdir,

b) çocuklar okuma sırasında aktif katılmalıdır

- c) çocuklara kitap okumanın amacı okumayı öğretmek değil çocuğun dil gelişimini desteklemek, bilgisini arttırmak ve kitap okumaktan keyif almasını sağlamaktır,
- d) zamanın ve kitap kaynakların sınırlı olmasına rağmen ebeveynlerin kitap okumasına engel değildir,
- e) dil gelişiminde çevresel uyaranlar etkilidir yönünde olduğu düşünülmektedir.

Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa güvenirlik katsayısına bakıldı. Ölçeğin hem Türkiye hem de yurt dışında yapılan uyarlama çalışmalarına yönelik geçerlik ve güvenirlik bilgileri aşağıdaki Tablo 3.2'de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

Ölçeğin Boyutları	Cronbach Alfa Değeri (Madde sayısı)			
	DeBaryshe & Binder 1994	Dhima 2015	Şimşek Çetin ve ark. 2014	Mevcut Çalışma
Öğretimin Etkililiği	0,73 (9)	0,62 (9)	0,67 (8)	0,72 (8)
Olumlu Etki	0,85 (10)	0,80 (11)	0,77 (10)	0,77 (10)
Sözel Katılım	0,83 (8)	0,76 (8)	0,87 (8)	0,92 (8)
Okuma Yönergesi	0,63 (4)	-0,16 (4)	0,47 (3)	-0,57 (0)
Bilgi Kaynağı	0,82 (5)	0,62 (5)	0,76 (5)	0,88 (5)
Kaynaklar	0,79 (4)	0,73 (4)	0,81 (4)	0,85 (4)
Çevresel Etki	0,50 (2)	0,43 (2)	0,45 (2)	0,42 (2)
Toplam	(42)	0,89 (43)	0,79 (40)	0,93 (37)

Tablo 3.2 incelendiğinde ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayılarının 0,42–0,92 arasında değiştiği, ölçeğin toplamına ilişkin güvenirlik katsayısının 0,93 olduğu görülmektedir. Okuma yönergesi alt boyutuna dahil olan 31. madde İflazoğlu Şaban ve ark. tarafından yapılan çalışmada istatistiksel olarak anlamsız olması nedeniyle çıkarılmıştır⁶⁸. Çalışmamızda 31. maddeyi ters puanlayarak hesapladığımızda okuma yönergesi alt boyutunun Cronbach alfa değeri 0,51 idi. Orijinal ölçekte düz puanlanarak hesaplanması ve Türkçeye uyarlama çalışmalarından birinde ters puanlanarak hesaplanırken diğerinde çıkarılması göz önünde

bulundurulurak 'okuma yönergesi alt boyutu' çalışmamıza dahil edilmedi. Çevresel etki alt boyunun alfa değeri 0,42 olup geçerlilik güvenilirlik çalışmasına benzer bir sonuç olarak görüldü ⁶⁷. Okuma yönergesi ve çevresel etki alt boyutları dışında diğer boyutların güvenilirlik katsayısının yeterli güvenilirlikte 0,70 ve daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.4 Veri Analizi Öncesi Kategorizasyon

Babaların yaşı 'Doğum tarihiniz nedir?' şeklinde açık uçlu olarak sorgulanıp '36 yaş altı' ve '36 yaş ve üstü' olarak kategorize edildi.

Aile tipi 'Çocuğun annesi', 'Çocuğun babası', 'Çocuğun kardeşleri', 'Akrabalar', 'Diğer' olarak babaların birden çok seçenek işaretleyebileceği şekilde sorgulanıp 'Çekirdek aile' ve 'Geniş aile' olarak kategorize edildi.

Eğitim durumu 'İlkokul mezunu', 'Ortaokul mezunu', 'Lise mezunu', Üniversite (Lisans) mezunu', 'Yüksek lisans mezunu', 'Doktora mezunu' olarak sorgulanıp 'Ortaokul ve ilkokul mezunu', 'Lise mezunu', Üniversite ve üzeri mezunu' olarak kategorize edildi.

Baba ekran süresi 'Günlük ortalama kaç dakika ya da saat ekran (televizyon, telefon, bilgisayar, tablet, video) kullanıyorsunuz?' şeklinde açık uçlu olarak sorgulanıp ' $x < 2$ saat', ' $2 \leq x < 4$ saat' ve ' $x \geq 4$ saat' olarak kategorize edildi.

Çocuk sayısı '1', '2', '3', '4', '5', 'Diğer' olarak sorgulanıp 'Tek çocuk' ve 'Birden fazla çocuk' olarak kategorize edildi.

Çocuk yaşı '2-5 yaş arası (birden fazla varsa en büyük) çocuğunuz kaç yaşında?' şeklinde açık uçlu olarak sorgulanıp '2 yaş', '3 yaş', '4 yaş', '5 yaş' olarak kategorize edildi.

Babanın çocuğuyla geçirdiği vakit açık uçlu olarak sorgulanıp ' $x < 2$ saat' ' $2 \leq x < 3$ saat' ve ' $x \geq 3$ saat' olarak kategorize edildi. Lojistik regresyon analizinde ise ' $x < 3$ saat' ve ' $x \geq 3$ saat' olarak kategorize edildi.

Ekrana başlama yaşı açık uçlu olarak sorgulanıp '12 ay altında başlayanlar ve bilmeyenler', '12 ay ve 23 ay arası', '24 ay ve sonrası' olarak kategorize edildi. Lojistik regresyon analizinde ise '12 ay altında başlayanlar ve bilmeyenler' ve '12 ay ve

sonrası' olarak ve '24 ay altında başlayanlar ve bilmeyenler' ve '24 ay ve sonrası' olarak kategorize edildi.

Çocuk ekran süresi açık uçlu olarak sorgulanıp 'Bilmiyorum', ' $x < 1$ saat', ' $1 \leq x < 2$ ', ' $x \geq 2$ ' olarak kategorize edildi. Lojistik regresyon analizinde ise ' $x \geq 1$ saat / bilmiyorum' ve ' $x < 1$ saat' olarak kategorize edildi.

Tek başına ekran kullanımı ve babayla ekran kullanımı 'Hiç kullanmaz', 'Çok az', 'Az' 'Orta', 'Fazla', 'Çok fazla' olarak sorgulanıp 'Çok az' ve 'Az' grupları ile 'Fazla' ve 'Çok fazla' grupları birleştirilerek yeniden kategorize edildi.

Akıllı işaretler bilme durumu 'Evet', 'Hayır', 'Bir kısmını biliyorum' şeklinde sorgulanıp lojistik regresyon analizinde 'Hayır / bir kısmını biliyor' ve 'Evet' olarak kategorize edildi.

İzin verilmezse tepki 'Başka bir etkinlik yapıyor', 'Ağlıyor, biz izin vermiyoruz', 'Ağlıyor, çok ağlarsa sonrasında izin veriyoruz' 'Diğer (belirtiniz)' olarak sorgulanıp lojistik regresyon analizinde 'Ağlıyor' ve 'Başka etkinlik yapıyor' olarak kategorize edildi.

Tek başına ekran kullanımı ve babayla ekran kullanımı 'Bilmiyorum', 'Hiç kullanmaz', 'Çok az', 'Az' 'Orta', 'Fazla', 'Çok fazla' olarak sorgulanıp lojistik regresyon analizinde tek başına ekran kullanımı 'Kullanır ve bilmiyorum' ve 'Hiç kullanmaz' olarak babayla ekran kullanımı ise 'Kullanır' ve 'Hiç kullanmaz' olarak kategorize edildi.

İzlenen içerik yaşa uygun mu sorusu 'Evet', 'Hayır', 'Ne izlediğini bilmiyorum' ve 'Uygun mu değil mi bilmiyorum' olarak sorgulanıp lojistik regresyon analizinde 'Hayır ve bilmiyorum' ve 'Evet' olarak kategorize edildi. Ne izlediğini bilmiyorum seçeneğini işaretleyen baba sayısı 4'tü ve 'Hayır ve bilmiyorum' kısmına dahil edildi.

3.5 Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler IBM SPSS 23.0 paket programı (SPSS Inc., Chicago, IL) ile yapıldı.

Öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım, bilgi kaynağı, kaynaklar ile çevresel etki alt boyutlarının puanları ve toplam EOİÖ puanı için normal dağılıma uyup uymadığının incelenmesi açısından ‘Kolmogorov-Smirnov’, ‘Shapiro-Wilk’, ‘Histogram’, ‘Skewness’, ‘Kurtosis’, ‘Varyasyon Katsayısı’ ve ‘Detrended Plot’ testleri uygulandı (Tablo 3.3).

Alt boyutlar ve toplam EOİÖ puanının soldan çarpık olarak normal dağılıma uymadığı görüldü (Tablo 3.3). EOİÖ puanının araştırılan değişkenler ile ilişkisi Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi ile incelendi.

EOİÖ puanlarının “+1 z skoru” hesaplandı ve üstü ‘Yüksek Ebeveyn Okuma Ölçek Skoru (YEOÖS)’ olarak altı ise ‘Düşük Ebeveyn Okuma Ölçek Skoru (DEOÖS)’ tanımlandı. Gruplandırılan EOİÖ puanının araştırılan değişkenler ile ilişkisi Chi-square testi ile incelendi.

P değerinin 0,05’in altında olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı olarak kabul edildi.

Tablo 3. 3. EOİÖ Alt Boyutlarının Normal Dağılım Testleri

Ölçeğin Boyutları	Skewness	Kurtosis
Öğretimin Etkililiği	-0,53	-0,14
Olumlu Etki	-0,25	-0,61
Sözel Katılım	-1,36	2,23
Bilgi Kaynağı	-1,27	1,69
Kaynaklar	-1,11	1,06
Çevresel Etki	-0,10	-0,36
Toplam	-0,67	0,23

3.6 Etik İzinler

Bu çalışma protokolü Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından incelenmiş, GO 21/1159 sayılı raporla 02.11.2021 tarihinde onaylanmıştır.

Ölçek kullanımı için izin alınmıştır (Ek-2).

Mamak ve Altındağ Belediyesinden gerekli izinler alınmıştır (Ek-3,4).

4. BULGULAR

4.1 Babalar ve Çocuklara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Babaların yaş, eğitim, düzenli iş varlığı, gelir durumu, mülk durumu, aile tipi, kitap okuma durumu ve okuma alışkanlığı, çocuk yetiştirme ile ilgili kursa katılım durumu, çocuk yetiştirme ile ilgili nereden bilgi aldığı, ekran süresi, çocuğuyla geçirdiği vakit, TV'deki akıllı işaretleri bilme durumu Tablo 4.1'de verildi.

Babaların yaşları 26-53 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 37 yılı. Babaların %50,2'si 36 yaşından küçüktü. Babaların %52,3'ü lisans ve üzeri eğitim almış olup %89,8'inin düzenli olarak çalıştığı işi vardı. Ailelerin %46,9'unun aylık toplam geliri asgari ücret ile asgari ücretin 2 katı arasında idi. Ailelerin %92,9'u çekirdek aile tipinde idi.

Babaların %87,7'si kitap okuduğunu belirtti. Şu anda kitap okuma alışkanlığına sahip olduğunu belirten babaların oranı %9,4 iken önceden kitap okuma alışkanlığına sahip olup şu an olmadığını belirten babaların oranı %41,2 idi. Kitap okuma alışkanlığına sahip olmadığını belirten babaların oranı %49,4 idi.

Babaların %50,8'si çocuk yetiştirme ile ilgili internetten bilgi aldığını belirtirken, %32,9'i kitaplardan, %21,5'i aile hekiminden, %44,8'i anne/babasından bilgi aldığını belirtti. Babaların %9,2'si çocuk yetiştirme ile ilgili kursa katılmış idi. Çocuk yetiştirme ile ilgili planlanacak olan bir eğitime babaların %41,8'i katılmak istediğini belirtti.

Babaların %33,7'sinin çocuğuyla ayrı geçirdiği geceler oluyordu. Ayrı geçen gece sayısı ortalama 6,7 idi. Babaların %72,3'ü çalışmadığı bir gün çocuğuyla 3 saat ve üzeri vakit geçiriyordu. Babaların %13,5'i çalışmadığı bir gün çocuğuyla 2 saat ve altı vakit geçiriyordu.

Babaların %38,3'ünün ekran süresi 4 saat ve üzerindeydi. 2 saat altı ekran süresi olan babaların oranı sadece %16,2 idi. Ekranda gördüğü akıllı işaretlerin anlamını bilen babaların oranı %74,4 iken bir kısmını bildiğini belirten babaların oranı %18,5, bilmediğini belirten babaların oranı ise %7,1 idi.

Tablo 4. 1. Aile Tanımlayıcı Özellikleri

Aile özellikleri	n	%		n	%
Baba yaşı, yıl			Eğitime katılım isteği		
<36	261	50,2	Olan	194	41,8
≥36	259	49,8	Olmayan	270	58,2
Aile tipi			İnternette bilgi alma durumu		
Çekirdek	483	92,9	Almamış	256	49,2
Geniş	37	7,1	Almış	264	50,8
Eğitim durumu			Kitaplardan bilgi alma durumu		
Ortaokul	92	17,7	Almamış	349	67,1
Lise	156	30,0	Almış	171	32,9
Üniversite	272	52,3	Aile hek. bilgi alma durumu		
Düzenli iş var mı			Almamış	408	78,5
Var	467	89,8	Almış	112	21,5
Yok	53	10,2	Anne babadan bilgi alma durumu		
Gelir durumu			Almamış	287	55,2
$x < \text{Asg}$	69	13,3	Almış	233	44,8
$\text{Asg} \leq x < 2\text{Asg}$	244	46,9	Ayrı geçirilen gece		
$x \geq 2\text{Asg}$	207	39,8	Olmuyor	345	66,3
Mülk durumu			Oluyor	175	33,7
Ev	83	16,0	Vakit geçirme		
Araba	109	21,0	$x < 2$ saat	70	13,5
Ev ve araba	248	47,7	$2 \leq x < 3$ saat	74	14,2
Hiçbiri	80	15,4	$x \geq 3$ saat	376	72,3
Baba kitap okuma durumu			Baba ekran süresi		
Okumuyor	64	12,3	$x < 2$ saat	84	16,2
Okuyor	456	87,7	$2 \leq x < 4$ saat	237	45,6
Okuma alışkanlığı			$x \geq 4$ saat	199	38,3
Hayır değilim	257	49,4	Akıllı işaretler biliniyor mu		
Önceden sahiptim	214	41,2	Evet	387	74,4
Evet sahibim	49	9,4	Hayır	37	7,1
Çocuk yetiştirme kursa katılım			Bir kısmı	96	18,5
Evet	48	9,2			
Hayır	472	90,8			

Okul öncesi dönem çocuğun ailedeki çocuk sayısı, abla/abi varlığı, çocuğun yaşı, hastalık durumu, cinsiyeti, kreşe gitme durumu, ekrana başlama yaşı, ekran süresi, tek başına ve babayla ekran kullanımı, yemek yerken ekran kullanımı, izlenen içeriğin yaşa uygun olma durumu, ekran kullanmasına izin verilmediğinde verdiği tepki, ekranın ödül veya ceza olarak kullanılma durumu Tablo 4.2’de verildi.

Babaların %38,5’inin tek çocuğu var iken, %68,5’inin birden fazla çocuğu vardı. Çocukların %46’sının abla/abisi vardı. Çocukların %10,8’i 2 yaşında, %25’i 3 yaşında, %35,6’sı 4 yaşında, %28,7’si ise 5 yaşında idi. Çocukların %49,8’i kız iken %50,2 si erkek idi. Çocukların %10,2’sinin bir kronik hastalığı vardı. Kronik hastalığı olan çocukların 2’sinde alerji, 6’sında astım, 3’ünde bronşit, 1’inde vezikoüretal reflü, 2’sinde gastroözofageal reflü, 1’inde raşitizm, 1’inde protein alerjisi, 2’sinde doğumsal kalça displazisi, 1’inde üreter darlığı, 3’ünde diyabeti, 1’inde tiroid hastalıkları, 1’inde nötropeni, 1’inde hipermetrop, 2’sinde şaşılık, 1’inde boy kısalığı, 1’inde böbrek taşı, 1’inde tek böbrek, 3’ünde belirtilmeyen kalp hastalığı mevcuttu.

Çocukların %80,8’i kreş veya oyun odalarına gidiyorken %19,2’si kreş veya oyun odalarına gitmiyordu.

Çalışmamıza katılan çocukların 516’sının (%99,2) ekran kullanımı vardı. Kalan 4 çocuk (%0,8) ise ekran kullanımına başlamamıştı. Çocukların %40’ının ekrana başlama yaşı 12 ay altıydı veya baba başlama yaşını hatırlamıyordu. %14,8’inin ekrana başlama yaşı 12-23 ay arasındaydı. %43,7’sinin ekrana başlama yaşı 24 ay ve sonrasıydı. Çocukların %11,3’ünün ekran süresi 1 saat altında iken %47,3’ünün ekran süresi ise 2 saat ve üzerindeydi. Çocuk ekran süresini bilmeyen / hatırlamayan babaların oranı %10,2 idi.

Çocukların %88,8’i yaşına uygun içerikler izliyorken, %5,8’i yaşına uygun olmayan içerikler izliyordu. Çocuğun izlediği içeriğin yaşına uygun olup olmadığını bilmeyen babaların oranı %5,4 idi. Babaların %4,2’si çocuğun tek başına ekran kullanım sıklığını bilmediğini belirtti. Babaların %25’i çocuklarının tek başına hiç ekran kullanmadığını belirtirken, %44,4’ü çocuklarının tek başına ekran kullanımının az veya çok az olduğunu, %19,8’i orta sıklıkta olduğunu, %6,5’i ise fazla ve çok fazla olduğunu belirtti. Babaların %60,8’i çocuklarının babayla beraber ekran kullanımının az veya çok

az olduğunu, %27,7'si orta sıklıkta olduğunu, %5,4'ü ise fazla ve çok fazla olduğunu belirtti.

Çocukların %49,2'si yemek yerken ekran kullanıyordu. Çocukların %54,4'ü ekran kullanmasına izin verilmediğinde başka bir etkinlik yapıyor iken, %24,4'ü ağlıyor fakat anne/babadan izin alamıyordu. Çocukların %20,4'ü ekran kullanmasına izin verilmediğinde ağlıyor sonrasında anne/babadan izin alıyor ve ekran kullanıyordu. %0,8'i ise ekran kullanmıyordu.

Çocukların %32,9'unda ekran ödül olarak kullanılıyordu. Çocukların %35'inde ekran ceza olarak kullanılıyordu.

Tablo 4. 2. Çocuk Tanımlayıcı Özellikleri

Çocuk Özellikleri	n	%		n	%
Çocuk sayısı			İzlenen içerik yaşa uygun mu		
Tek çocuk	200	38,5	Evet	462	88,8
Birden fazla çocuk	320	68,5	Hayır	30	5,8
Abla abi varlığı			Bilmiyorum	28	5,4
Var	239	46,0	Tek başına ekran kullanımı		
Yok	281	54,0	Bilmiyorum	22	4,2
Çocuk yaş			Hiç kullanmaz	130	25
2 yaş	56	10,8	Az ve çok az	231	44,4
3 yaş	130	25,0	Orta	103	19,8
4 yaş	185	35,6	Fazla ve çok fazla	34	6,5
5 yaş	149	28,6	Babayla ekran kullanımı		
Hastalık durumu			Hiç kullanmaz	32	6,2
Var	54	10,4	Az ve Çok Az	316	60,8
Yok	466	89,6	Orta	144	27,7
Cinsiyet			Fazla ve çok fazla	28	5,4
Erkek	259	49,8	Yemek yerken ekran kullanımı		
Kız	261	50,2	Evet	256	49,2
Kreşe gidiyor mu			Hayır	264	50,8
Evet	420	80,8	İzin verilmediğinde tepki*		
Hayır	100	19,2	Başka etkinlik yapıyor	283	54,8
Ekrana başlama yaşı*			Ağlıyor izin yok	127	24,6
12 ay altı /	208	41,1	Ağlıyor izin var	106	20,5
bilmiyorum			Ekran ödül olarak kullanılıyor mu		
12-23 ay arası	77	14,9	Evet	171	32,9
24 ay ve sonrası	227	44,0	Hayır	349	67,1
Çocuk ekran süresi*			Ekran ceza olarak kullanılıyor mu		
x<1 saat	59	11,4	Evet	182	35
1≤x<2 saat	154	29,8	Hayır	338	65
x≥2 saat	246	47,7	Bilmiyorum/hatırlamıyorum	53	11,0

*n=516; 4 vaka ekran kullanmıyor.

4.2. EOİÖ Alt Boyutlarının Sayısal Değerleri

EOİÖ alt boyutlarının tanımlayıcı sayısal değerleri Tablo 4.3'te verildi. Ortanca değerleri 'Öğretimin etkililiği' alt boyutu için 23, 'Olumlu etki' alt boyutu için 31, 'Sözel katılım' alt boyutu için 27, 'Bilgi kaynağı' alt boyutu için 17, 'Kaynaklar' alt boyutu için 14, 'Çevresel etki' alt boyutu için 5, toplam EOİÖ puanı için 120 bulundu.

Tablo 4. 3. EOİÖ Alt Boyutlarının Sayısal Değerleri

	Ortalama	SS	Min.	10p	25p	50p	75p	90p	Max.
Öğretimin Etkililiği	25	4,0	14	20	23	26	29	30	32
Olumlu Etki	31	5,2	18	25	27	31	35	38	40
Sözel Katılım	26	5,4	8	20	24	27	30	32	32
Bilgi Kaynağı	17	3,6	5	13	15	17	19	20	20
Kaynaklar	14	2,7	4	10	12	14	16	16	16
Çevresel Etki	5	1,5	2	4	4	5	6	8	8
Toplam	118	17,4	63	96	106	120	131	139	148

4.3 Baba Özelliklerine Göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Alt Boyut Puanları

Tablo 4.4'te baba özelliklerine göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım alt boyutlarının puanları verilmiştir.

Baba yaşı, aile tipi ve baba ile çocuğun ayrı geçirdiği gece olma durumu ölçek puanları açısından farklılık göstermedi ($p>0,05$). Eğitim durumu yüksek babaların öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanları daha yüksek idi ($p<0,001$). Düzenli işi olan babaların öğretim etkililik ve olumlu etki puanları daha yüksek idi ($p<0,001$, $p=0,018$). Gelir durumu arttıkça babaların öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanları artmakta idi ($p<0,001$). Ev veya araba sahibi olmayan babaların öğretim etkililik ve olumlu etki puanları daha düşük idi ($p<0,001$, $p=0,002$).

Kitap okuyan ve önceden kitap okuma alışkanlığına sahip veya halen okuma alışkanlığına sahip olan babaların öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanları daha yüksek idi (okuma durumu için sırası ile $p<0,001$, $p<0,001$, $p=0,007$, okuma alışkanlığı için $p<0,001$). Ekranda gördüğü akıllı işaretlerin anlamını bildiğini belirten babaların öğretim etkililik ve olumlu etki puanları daha yüksek idi ($p<0,001$).

Ekran süresi 4 saat ve üzeri olan babaların öğretim etkililik puanları daha yüksek idi ($p=0,006$).

Çocuğuyla 3 saat üzeri vakit geçiren babaların öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanları daha yüksek idi ($p<0,001$).

Çocuk yetiştirme ile ilgili herhangi bir kursa katılmış olan babaların sözel katılım puanları daha yüksek idi ($p=0,034$).

Çocuk yetiştirme ile ilgili internetten, kitaplardan veya aile hekiminden bilgi alan babaların öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanları daha yüksek idi (internetten sırası ile $p=0,004$, $p<0,001$, $p<0,001$, kitaplardan $p<0,001$, aile hekiminden sırası ile $p=0,033$, $p=0,011$, $p=0,013$). Çocuk yetiştirme ile ilgili anne/babasından bilgi alan babaların olumlu etki puanları daha düşük idi ($p=0,015$).

Tablo 4. 4. Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Öğretim etkililik		Olumlu etki		Sözel katılım	
		Med. (25-75p)	p	Med. (25-75p)	p	Med. (25-75p)	p
Baba yaşı, yıl	<36	26 (23-29)	0,237	32 (27-35)	0,740	27 (24-30)	0,817
	≥36	26 (23-29)		31 (27-35)		27 (24-30)	
Eğitim Durumu	Ortaokul	23 (21-26) ^a	<0,001	28 (25-31) ^a	<0,001	24 (22-28) ^a	<0,001
	Lise	25 (22-28) ^b		30 (27-34) ^b		26 (23-30) ^a	
	Üniversite	27 (24-29) ^c		34 (30-37) ^c		28 (24-31) ^b	
Aile tipi	Çekirdek	26 (23-29)	0,169	31 (28-35)	0,410	27 (24-30)	0,128
	Geniş	24 (20-29)		31 (25-37)		27 (20-30)	
Düzenli iş var mı	Var	26 (23-29)	<0,001	32 (28-36)	0,018	27 (24-30)	0,322
	Yok	23 (22-26)		30 (26-34)		25 (23-30)	
Gelir Durumu	x<Asg	23 (21-26) ^a	<0,001	28 (26-32) ^a	<0,001	24 (22-28) ^a	<0,001
	Asg≤x<2Asg	25 (23-28) ^b		30 (27-35) ^b		26 (23-30) ^b	
	x≥2Asg	27 (25-29) ^c		34 (30-37) ^c		28 (24-31) ^c	
Mülk durumu	Ev	25 (22-27) ^{ac}	<0,001	30 (26-34) ^{ac}	0,002	26 (23-30)	0,077
	Araba	27 (24-29) ^b		33 (29-36) ^b		27 (24-31)	
	Ev ve araba	26 (23-29) ^{bc}		32 (28-36) ^{bc}		27 (24-30)	
	Hiçbiri	24 (22-27) ^a		30 (26-33) ^a		25 (23-29)	
Baba kitap okuması	Okuyor	26 (23-29)	<0,001	32 (28-36)	<0,001	27 (24-30)	0,007
	Okumuyor	24 (21-26)		28 (25-33)		24 (22-29)	
Okuma alışkanlığı var mı	Hayır	25 (22-28) ^a	<0,001	29 (26-34) ^a	<0,001	25 (22-29) ^a	<0,001
	Önceden	26 (24-29) ^b		33 (29-37) ^b		28 (24-31) ^b	
Çocuk yetiştirme kursa katılım	Evet	27 (26-29) ^b		35 (31-38) ^b		28 (26-31) ^b	
	Evet	28 (24-29)	0,052	34 (28-38)	0,082	29 (24-31)	0,034
	Hayır	26 (23-29)		31 (27-35)		27 (24-30)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. Med. = Median

Tablo 4.4 “Devam” Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Öğretim etkililik		Olumlu etki		Sözel katılım	
		Med. (25-75p)	p	Med. (25-75p)	p	Med.(25-75p)	p
İnternette bilgi alma durumu	Evet	26 (24-29)	0,004	33 (29-37)	<0,001	28 (24-31)	<0,001
	Hayır	25 (22-28)		30 (27-34)		25 (23-29)	
Kitaplardan bilgi alma durumu	Evet	28 (25-30)	<0,001	34 (31-37)	<0,001	28 (25-31)	<0,001
	Hayır	25 (22-28)		30 (27-34)		26 (23-29)	
Aile Hek. bilgi alma durumu	Evet	27 (24-29)	0,033	34 (28-36)	0,011	28 (24-31)	0,013
	Hayır	26 (23-29)		31 (27-35)		26 (24-30)	
Anne babadan bilgi alma durumu	Evet	25 (23-28)	0,098	30 (27-35)	0,015	26 (23-30)	0,142
	Hayır	26 (23-29)		32 (28-36)		27 (24-31)	
Ayrı geçirilen gece	Oluyor	26 (23-29)	0,777	33 (28-37)	0,052	27 (24-30)	0,892
	Olmuyor	26 (23-28)		31 (27-35)		27 (24-30)	
Vakit geçirme	x<2 saat	24 (21-26) ^a	<0,001	28 (26-33) ^a	<0,001	24 (22-28) ^a	<0,001
	2≤x<3 saat	25 (21-27) ^a		30 (26-34) ^a		25 (23-28) ^a	
	x≥3 saat	26 (23-29) ^b		33 (28-36) ^b		28 (24-31) ^b	
Baba ekran süresi	x<2 saat	26 (23-29) ^{ab}	0,006	31 (28-36)	0,386	27 (24-30)	0,738
	2≤x<4 saat	25 (22-28) ^a		31 (27-35)		26 (24-30)	
	x≥4 saat	26 (24-29) ^b		32 (27-36)		27 (24-30)	
Akıllı işaretler biliniyor mu	Evet	26 (23-29) ^a	<0,001	32 (28-36) ^b	<0,001	27 (24-30)	0,079
	Hayır	22 (20-25) ^b		27 (25-32) ^a		24 (20-29)	
	Bir kısmı	25 (22-27) ^b		30 (27-34) ^{ab}		26 (24-29)	

^{a,b}Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. Med. = Median

Tablo 4.5'te baba özelliklerine göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin bilgi kaynağı, kaynaklar, çevresel etki alt boyut puanları verilmiştir.

Baba yaşı, baba ekran süresi ve kursa katılım durumu ölçek puanları açısından farklılık göstermedi ($p>0,05$).

Eğitim durumu yüksek babaların bilgi kaynağı, kaynaklar, çevresel etki alt boyut puanları daha yüksek idi ($p<0,001$).

Düzenli işi olan babaların kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanları daha yüksek idi ($p=0,006$, $p<0,001$).

Gelir durumu arttıkça babaların bilgi kaynağı, kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanları artmakta idi ($p<0,001$). Ev veya araba sahibi olmayan babaların bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları daha düşük idi ($p=0,006$, $p<0,001$). Aile bireyleri çekirdek aile tipinde olan babaların kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanları daha düşük idi ($p=0,020$, $p=0,013$).

Kitap okuyan babaların bilgi kaynağı, kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanları daha yüksek idi (sırası ile $p=0,006$, $p<0,001$, $p=0,040$). Kitap okuma alışkanlığına sahip olmayan babaların bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları daha düşük idi ($p<0,001$).

Çocuğuyla ayrı geçirdiği gece olan babaların kaynaklar alt boyut puanları daha yüksek idi ($p=0,036$). Çocuğuyla 3 saat üzeri vakit geçiren babaların bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları daha yüksek idi ($p<0,001$).

Ekranında gördüğü akıllı işaretlerin anlamını bildiğini belirten bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları daha yüksek idi ($p=0,047$, $p<0,001$).

Çocuk yetiştirme ile ilgili internetten ve kitaplardan bilgi alan babaların bilgi kaynağı, kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanları daha yüksek idi (internetten sırası ile $p<0,001$, $p<0,001$, $p=0,003$, kitaplardan $<0,001$). Çocuk yetiştirme ile ilgili aile hekiminden bilgi alan babaların bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları daha yüksek idi (sırasıyla $p=0,034$, $p=0,007$). Çocuk yetiştirme ile ilgili anne/babasından bilgi alan babaların kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanları daha düşük idi (sırası ile $p=0,019$, $p<0,001$).

Tablo 4. 5. Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Bilgi Kaynağı		Kaynaklar		Çevresel Etki	
		Median (25-75p)	p	Median (25-75p)	p	Median (25-75p)	p
Baba yaşı, yıl	<36	17 (15-20)	0,952	14 (12-16)	0,482	6 (5-6)	0,511
	≥36	17 (15-19)		13 (12-16)		5 (4-6)	
Eğitim Durumu	Ortaokul	15 (13-17) ^a	<0,001	12 (10-13) ^a	<0,001	5 (4-6) ^a	<0,001
	Lise	16 (14-19) ^a		13 (12-16) ^b		5 (4-6) ^a	
	Üniversite	18 (15-20) ^b		15 (12-16) ^c		6 (5-7) ^b	
Aile tipi	Çekirdek	17 (15-19)	0,121	14 (12-16)	0,020	5 (4-6)	0,013
	Geniş	16 (12-19)		15 (13-16)		6 (5-7)	
Düzenli iş var mı	Var	17 (15-19)	0,160	14 (12-16)	0,006	6 (5-6)	<0,001
	Yok	15 (14-19)		12 (10-15)		4 (4-6)	
Gelir Durumu	$x < A_{sg}$	15 (14-17) ^a	<0,001	12 (10-13) ^a	<0,001	5 (4-6) ^a	<0,001
	$A_{sg} \leq x < 2A_{sg}$	16 (14-19) ^b		13 (12-15) ^b		5 (5-6) ^a	
	$x \geq 2A_{sg}$	18 (15-20) ^c		15 (13-16) ^c		6 (5-7) ^b	
Mülk durumu	Ev	17 (14-19) ^{ab}	0,006	13 (11-15) ^{ab}	0,001	5 (4-6)	0,160
	Araba	18 (15-20) ^b		14 (12-16) ^b		6 (5-7)	
	Ev ve araba	17 (15-19) ^b		14 (12-16) ^b		6 (5-6)	
	Hiçbiri	15 (14-18) ^a		12 (11-15) ^a		5 (4-6)	
Baba kitap okuması	Okuyor	17 (15-20)	0,006	14 (12-16)	<0,001	6 (5-6)	0,040
	Okumuyor	15 (14-19)		12 (9-15)		5 (4-6)	
Okuma alışkanlığı var mı	Hayır	16 (14-19) ^a	<0,001	13 (12-16) ^a	<0,001	5 (4-6)	0,582
	Önceden	17 (15-20) ^b		15 (12-16) ^b		5 (4-6)	
	Evet	18 (15-20) ^b		15 (13-16) ^b		6 (5-7)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır.

Tablo 4. 5. “Devam” Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Bilgi Kaynağı		Kaynaklar		Çevresel Etki	
		Med. (25-75p)	p	Med. (25-75p)	p	Med. (25-75p)	p
Çocuk yetiştirme kursa katılım	Evet	18 (15-20)	0,215	15 (12-16)	0,206	5 (4-6)	0,372
	Hayır	17 (15-19)		14 (12-16)		5 (5-6)	
İnternette bilgi alma durumu	Evet	18 (15-20)	<0,001	15 (12-16)	<0,001	6 (5-7)	0,003
	Hayır	16 (14-19)		13 (11-15)		5 (4-6)	
Kitaplardan bilgi alma durumu	Evet	18 (15-20)	<0,001	15 (13-16)	<0,001	6 (5-7)	<0,001
	Hayır	16 (14-19)		13 (12-15)		5 (4-6)	
Aile Hek. bilgi alma durumu	Evet	17 (15-20)	0,034	15 (12-16)	0,007	6 (5-7)	0,449
	Hayır	17 (15-19)		14 (12-16)		5 (4-6)	
Anne babadan bilgi alma durumu	Evet	16 (14-19)	0,440	13 (12-16)	0,019	5 (4-6)	0,001
	Hayır	17 (15-19)		14 (12-16)		6 (5-7)	
Ayrı geçirilen gece	Oluyor	17 (15-19)	0,271	14 (12-16)	0,036	6 (5-6)	0,216
	Olmuyor	16 (15-19)		13 (12-16)		5 (4-6)	
Vakit geçirme	x<2 saat	16 (14-19) ^{ab}	0,001	12 (10-15) ^a	<0,001	5 (4-7)	0,243
	2≤x<3 saat	15 (14-18) ^a		13 (12-15) ^{ab}		6 (5-7)	
	x≥3 saat	17 (15-20) ^b		14 (12-16) ^b		5 (5-6)	
Baba ekran süresi	x<2 saat	15 (14-20)	0,117	15 (12-16)	0,071	6 (4-7)	0,548
	2≤x<4 saat	16 (15-19)		13 (12-16)		5 (5-6)	
	x≥4 saat	17 (15-19)		14 (12-16)		5 (4-6)	
Akıllı işaretler biliniyor mu	Evet	17 (15-20) ^b	0,047	15 (12-16) ^a	<0,001	5 (5-6)	0,361
	Hayır	15 (12-18) ^a		12 (10-14) ^b		5 (4-6)	
	Bir kısmı	16 (15-19) ^{ab}		13 (11-15) ^b		6 (4-7)	

^{a,b} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. Med. = Median

4.4 Çocuk Özelliklerine Göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Alt Boyut Puanları

Tablo 4.6'da çocuk özelliklerine göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım alt boyutlarının puanları verildi.

Çocuğun yaşı, cinsiyeti, kreşe gitme durumu, babayla birlikte ekran kullanım sıklığı, yemek yerken ekran kullanımı durumlarında babanın öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanlarında farklılık saptanmadı ($p>0,05$).

Tek çocuğu olan babaların öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım puanları daha yüksek idi ($p<0,001$). Çocuğun abla veya abisi olma durumunda babanın öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanları daha düşük idi (sırası ile $p=0,002$, $p<0,001$, $p=0,014$).

Herhangi bir kronik hastalığı olan çocuğu olan babaların olumlu etki puanları daha yüksek idi ($p=0,036$).

Çocuğu 12 ay altında ekran kullanmaya başlayan veya çocuğunun ekrana ne zaman başladığını bilmeyen babaların öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım puanları daha düşük idi ($p<0,001$).

Çocuğunun günlük ekran süresi 2 saat ve üzeri olan babaların öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım puanları çocuğunun günlük ekran süresi 1 saat altında olan babalara göre daha düşük idi ($p<0,001$). Çocuğun günlük ekran süresini bilmeyen babaların öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım puanları daha düşük idi ($p<0,001$).

Çocuğunun izlediği içeriğin yaşına uygun olup olmadığını bilmeyen babaların öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım puanları izlenen içeriğin yaşına uygun olduğu çocukların babalarının puanlarına göre daha düşük idi ($p<0,001$). Çocuğunun izlediği içeriğin yaşına uygun olmadığı babaların olumlu etki ve sözel katılım puanları izlenen içeriğin yaşına uygun olduğu çocukların babalarının puanlarına göre daha düşük idi ($p<0,001$).

Çocuğunun tek başına ekran kullanım sıklığını bilmeyen babaların öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım puanları daha düşük idi ($p<0,001$).

Ekran kullanılmasına izin verilmediğinde ağlayıp sonrasında izin alan çocukların babalarının öğretim etkililik, olumlu etki ve sözel katılım puanları izin

verilmediğinde başka bir etkinlik yapan çocukların babalarına göre daha düşük idi (sırası ile $p<0,001$, $p<0,001$, $p=0,014$).

Ekran kullanımını çocuğun hayatında ödül olarak kullanan babaların öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım puanları ödül olarak kullanmayan babalara göre daha düşük idi (sırası ile $p=0,008$, $p=0,007$, $p=0,044$). Ekran kullanımını çocuğun hayatında ceza olarak kullanan babaların öğretim etkililik ve olumlu etki puanları ödül olarak kullanmayan babalara göre daha düşük idi ($p=0,002$, $p=0,003$).

Tablo 4. 6. Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Öğretim etkililik		Olumlu etki		Sözel katılım	
		Med.(25-75p)	p	Med.(25-75p)	p	Med.(25-75p)	p
Çocuk sayısı	Tek çocuk	27 (24-29)	<0,001	34 (29-37)	<0,001	28 (24-31)	<0,001
	Birden fazla	25 (22-28)		30 (27-34)		26 (23-30)	
Abla/abi varlığı	Var	25 (22-28)	0,002	30 (27-34)	<0,001	26 (23-29)	0,014
	Yok	26 (24-29)		33 (28-36)		27 (24-30)	
Çocuk yaş	2 yaş	26 (24-29)	0,192	34 (28-37)	0,138	28 (24-31)	0,053
	3 yaş	26 (23-29)		32 (27-36)		27 (24-30)	
	4 yaş	25 (23-28)		32 (27-36)		27 (24-30)	
	5 yaş	26 (23-28)		30 (28-34)		26 (23-29)	
Hastalık durumu	Var	26 (23-29)	0,663	33 (28-37)	0,036	28 (24-31)	0,178
	Yok	26 (23-29)		31 (27-35)		27 (24-30)	
Cinsiyet	Erkek	26 (23-29)	0,879	31 (27-35)	0,183	27 (24-30)	0,446
	Kız	26 (23-29)		32 (28-36)		27 (24-30)	
Kreşe gidiyor mu	Evet	26 (23-29)	0,748	31 (27-35)	0,803	27 (24-30)	0,707
	Hayır	26 (23-28)		31 (27-35)		27 (24-30)	
Ekran başlama yaşı*	12 ay altı/ Bilmiyorum	24 (21-27) ^a	<0,001	29 (26-33) ^a	<0,001	24 (22-30) ^a	<0,001
	12-23 ay arası	27 (25-29) ^b		34 (29-36) ^b		28 (24-31) ^b	
	24 ay ve sonrası	27 (24-29) ^b		33 (29-36) ^b		28 (24-30) ^b	

^{a,b}Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. Med. = Median

*n=516; 4 vaka ekran kullanmıyor.

Tablo 4. 6. “Devam” Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Öğretim etkililik		Olumlu etki		Sözel katılım	
		Med.(25-75p)	p	Med.(25-75p)	p	Med.(25-75p)	p
Çocuk ekran süresi*	Bilmiyorum	24 (21-28) ^a	<0,001	29 (26-32) ^a	<0,001	24 (22-28) ^a	<0,001
	x<1 saat	28 (25-30) ^b		36 (32-38) ^b		28 (25-31) ^b	
	1≤x<2 saat	26 (23-28) ^{ab}		32 (28-36) ^c		28 (24-30) ^b	
	x≥2 saat	25 (23-28) ^a		31 (27-35) ^{ac}		26 (23-30) ^a	
İzlenen içerik yaşa uygun mu	Evet	26 (23-29) ^b	<0,001	32 (28-36) ^a	<0,001	27 (24-30) ^a	0,001
	Hayır	24 (21-27) ^{ab}		28 (26-32) ^b		25 (22-26) ^b	
	Bilmiyorum	23 (22-26) ^a		28 (26-30) ^b		24 (21-28) ^b	
Tek başına ekran kullanımı	Bilmiyorum	22 (20-24) ^a	<0,001	27 (23-28) ^a	<0,001	22 (17-25) ^a	<0,001
	Hiç kullanmaz	27 (24-30) ^b		34 (30-37) ^b		29 (24-32) ^c	
	Az ve Çok az	26 (23-28) ^c		32 (27-36) ^c		26 (24-30) ^b	
	Orta	26 (23-28) ^c		30 (27-33) ^c		26 (24-29) ^b	
	Fazla ve Çok fazla	25 (22-28) ^{bc}		30 (27-34) ^{bc}		25 (24-27) ^{ab}	
Babayla ekran kullanımı	Hiç kullanmaz	24 (20-28)	0,195	29 (23-37)	0,181	27 (22-31)	0,880
	Az ve Çok az	26 (23-29)		32 (27-35)		27 (24-30)	
	Orta	26 (23-29)		32 (28-35)		27 (24-30)	
	Fazla ve Çok fazla	26 (24-29)		33 (29-37)		27 (24-30)	
Yemek yerken ekran kullanımı	Evet	26 (23-29)	0,390	31 (27-35)	0,244	27 (24-30)	0,999
	Hayır	26 (23-29)		32 (28-36)		27 (24-30)	
	İzin verilmediğinde tepki*	Başka etkinlik yapıyor	26 (23-29) ^b	<0,001	33 (28-36) ^b	<0,001	28 (24-31) ^b
	Ağlıyor izin yok	26 (23-29) ^b		31 (27-35) ^{ab}		26 (24-29) ^{ab}	
	Ağlıyor izin var	24 (22-27) ^a		29 (27-33) ^a		26 (24-29) ^a	
Ekran ödül mü	Evet	25 (23-28)	0,008	30 (27-35)	0,007	26 (23-29)	0,044
	Hayır	26 (23-29)		32 (28-36)		27 (24-30)	
Ekran ceza mı	Evet	25 (22-27)	0,002	30 (27-34)	0,003	26 (23-30)	0,082
	Hayır	26 (23-29)		32 (28-36)		27 (24-30)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. Med. = Median

*n=516; 4 vaka ekran kullanmıyor.

Tablo 4.7’de çocuk özelliklerine göre Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği’nin bilgi kaynağı, kaynaklar ve çevresel etki alt boyutlarının puanları verilmiştir.

Çocuğun yaşı, cinsiyeti, kreşe gidip gitmeme durumu, babayla birlikte ekran kullanım sıklığı, yemek yerken ekran kullanımı durumlarında babanın bilgi kaynağı, kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanlarında farklılık saptanmadı ($p>0,05$).

Tek çocuğu olan babaların bilgi kaynağı, kaynaklar ve çevresel etki alt boyut puanları daha yüksek idi (sırası ile $p=0,008$, $p<0,001$, $p=0,011$). Çocuğun abla veya abisi olma durumunda babanın kaynaklar ve çevresel etki alt boyutlarının puanları daha düşük idi (sırası ile $p<0,001$, $p=0,008$).

Herhangi bir kronik hastalığı olan çocuğu olan babaların bilgi kaynağı puanları daha yüksek idi ($p=0,024$).

Çocuğu 12 ay altında ekran kullanmaya başlayan veya çocuğunun ekrana ne zaman başladığını bilmeyen babaların bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları daha düşük idi ($p<0,001$).

Çocuğunun günlük ekran süresi 2 saat ve üzeri olan ve çocuğun günlük ekran süresini bilmeyen babaların bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları çocuğunun günlük ekran süresi 1 saat altında olan babalara göre daha düşük idi (sırası ile $p=0,003$, $p<0,001$).

Çocuğunun izlediği içeriğin yaşına uygun olmadığı babaların kaynaklar alt boyut puanları izlenen içeriğin yaşına uygun olduğu çocukların babalarının puanlarına göre daha düşük idi ($p=0,005$).

Çocuğunun tek başına ekran kullanım sıklığını bilmeyen babaların bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları daha düşük idi ($p<0,001$).

Ekran kullanılmasına izin verilmediğinde ağlayıp sonrasında izin alan çocukların babalarının bilgi kaynağı ve kaynaklar alt boyut puanları izin verilmediğinde başka bir etkinlik yapan çocukların babalarına göre daha düşük idi (sırası ile $p<0,001$, $p=0,005$, $p=0,043$).

Ekran kullanımını çocuğun hayatında ödül olarak kullanan babaların kaynaklar alt boyut puanları ödül olarak kullanmayan babalara göre daha düşük idi ($p=0,008$).

Ekran kullanımını çocuğun hayatında ceza olarak kullanan babaların kaynaklar alt boyut puanları ceza olarak kullanmayan babalara göre daha düşük idi ($p<0,001$).

Tablo 4. 7. Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Bilgi Kaynağı		Kaynaklar		Çevresel Etki	
		Median (25-75p)	p	Median (25-75p)	p	Median (25-75p)	p
Çocuk sayısı	Tek çocuk	17 (15-20)	0,008	15 (12-16)	<0,001	6 (5-7)	0,011
	Birden fazla	16 (14-19)		13 (12-15)		5 (4-6)	
Abla/abi varlığı	Var	16 (14-19)	0,058	13 (12-15)	<0,001	5 (4-6)	0,008
	Yok	17 (15-20)		15 (12-16)		6 (5-6)	
Çocuk yaş	2 yaş	18 (15-20)	0,317	15 (12-16)	0,297	6 (5-7)	0,453
	3 yaş	17 (15-19)		13 (12-16)		6 (5-7)	
	4 yaş	16 (15-19)		14 (12-16)		5 (5-6)	
	5 yaş	16 (14-19)		14 (12-16)		5 (4-6)	
Hastalık durumu	Var	18 (15-20)	0,024	15 (12-16)	0,094	6 (5-6)	0,718
	Yok	17 (15-19)		14 (12-16)		5 (4-6)	
Cinsiyet	Erkek	17 (15-19)	0,184	14 (12-16)	0,321	5 (4-6)	0,910
	Kız	16 (15-19)		14 (12-16)		6 (4-6)	
Kreşe gidiyor mu	Evet	17 (15-19)	0,650	14 (12-16)	0,677	5 (4-6)	0,732
	Hayır	17 (15-19)		14 (12-16)		6 (5-6)	
Ekran başlama yaşı*	12 ay altı/ Bilmiyorum	15 (14-19) ^a	<0,001	12 (11-15) ^a	<0,001	5 (4-6)	0,097
	12-23 ay arası	18 (15-20) ^b		15 (12-16) ^b		6 (5-6)	
	24 ay ve sonrası	17 (15-20) ^b		15 (12-16) ^b		6 (5-6)	
Çocuk ekran süresi*	Bilmiyorum	15 (14-19) ^a	0,003	12 (10-15) ^a	<0,001	5 (4-6)	0,059
	x<1 saat	19 (15-20) ^b		16 (13-16) ^c		6 (5-7)	
	1≤x<2 saat	17 (15-20) ^{ab}		15 (12-16) ^{bc}		5 (5-6)	
	x≥2 saat	16 (14-19) ^a		13 (12-15) ^b		5 (4-6)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır.

*n=516; 4 vaka ekran kullanmıyor.

Tablo 4. 7. “Devam” Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Alt Boyut Puanları

		Bilgi Kaynağı		Kaynaklar		Çevresel Etki	
		Med. (25-75p)	p	Med. (25-75p)	p	Med. (25-75p)	p
İzlenen içerik yaşa uygun mu	Evet	17 (15-19)	0,051	14 (12-16) ^a	0,005	5 (5-6)	0,649
	Hayır	15 (14-19)		12 (11-14) ^b		6 (4-7)	
	Bilmiyorum	15 (14-18)		12 (10-16) ^{ab}		5 (4-7)	
Tek başına ekran kullanımı	Bilmiyorum	13 (9-15) ^a	<0,001	12 (10-13) ^a	<0,001	5 (4-6)	0,245
	Hiç kullanmaz	18 (15-20) ^b		15 (12-16) ^b		6 (5-7)	
	Az ve Çok az	16 (15-19) ^c		14 (12-16) ^{bc}		6 (5-6)	
	Orta	17 (15-19) ^{bc}		13 (11-15) ^{ac}		5 (4-6)	
Babayla ekran kullanımı	Fazla ve Çok fazla	17 (15-18) ^{bc}		15 (12-15) ^{ab}		5 (5-6)	
	Hiç kullanmaz	16 (13-20)	0,360	13 (11-15)	0,117	6 (4-8)	0,351
	Az ve Çok az	17 (15-19)		14 (12-16)		5 (4-6)	
	Orta	17 (15-19)		13 (12-15)		5 (4-6)	
Yemek yerken ekran kullanımı	Fazla ve Çok fazla	18 (16-19)		15 (14-16)		5 (5-6)	
	Evet	17 (14-19)	0,533	14 (12-16)	0,217	6 (5-6)	0,199
İzin verilmediğinde tepki*	Hayır	17 (15-20)		14 (12-16)		5 (4-6)	
	Başka etkinlik yapıyor	17 (15-20) ^b	0,001	14 (12-16) ^b	0,005	6 (5-7) ^b	0,043
	Ağlıyor izin yok	16 (14-19) ^{ab}		14 (12-16) ^{ab}		5 (5-6) ^{ab}	
Ekran ödül mü	Ağlıyor izin var	16 (14-18) ^a		13 (11-15) ^a		5 (4-6) ^a	
	Evet	17 (14-19)	0,338	13 (12-15)	0,008	5 (4-6)	0,230
Ekran ceza mı	Hayır	17 (15-20)		14 (12-16)		6 (5-7)	
	Evet	17 (15-19)	0,730	13 (11-15)	<0,001	5 (4-6)	0,158
	Hayır	16 (15-19)		15 (12-16)		6 (5-6)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. Med. = Median

*n=516; 4 vaka ekran kullanmıyor.

4.5. Baba-Çocuk Özelliklerine Göre Toplam Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Puanları

Tablo 4.8 ve Tablo 4.9’da baba ve çocuk özelliklerine göre EOİÖ ve YEOÖS oranları gösterildi.

Babaların EOİÖ puanı baba yaşına, çocuğun kreşe gitme durumuna, aile tipine, babanın ekran süresine, çocuğun hastalık durumuna, çocuğun cinsiyetine, babanın çocuğuyla ayrı geçirdiği gecelerin olma durumuna, babayla birlikte ekran kullanım sıklığına, çocuğun yemek yerken ekran kullanımına, çocuğun ekranda gördüğü söz müzikleri taklit etme durumuna, çocuğun dizi ve film izleme durumuna ve babanın çocuk yetiştirme ile ilgili kursa katılım durumuna göre farklılık göstermiyordu ($p>0,05$).

YEOÖS oranı baba yaşına, çocuğun kreşe gitme durumuna, aile tipine, babanın ekran süresine, çocuğun cinsiyetine, babanın çocuğuyla ayrı geçirdiği gecelerin olma durumuna, izlenen içeriğin yaşına uygun olma durumuna, babayla birlikte ekran kullanım sıklığına, çocuğun yemek yerken ekran kullanımına, çocuğun ekranda gördüğü söz müzikleri taklit etme durumuna, çocuğun reklam, dizi ve film izleme durumuna, babanın çocuk yetiştirme ile ilgili aile hekiminden ve anne/babadan bilgi alma durumuna babanın çocuk yetiştirme ile ilgili kursa katılım durumuna göre farklılık göstermiyordu ($p>0,05$).

Eğitim durumu üniversite mezunu olan, düzenli işi olan, aile gelir durumu asgari ücretin 2 katından fazla olan babaların hem toplam EOİÖ puanı hem de YEOÖS oranları diğer gruplara göre daha yüksek idi (eğitim durumu, gelir durumu için $p<0,001$, düzenli iş durumu sırası ile $p<0,001$, $p=0,011$).

Mülk durumuna göre karşılaştırıldığında ev ve araba sahibi olmayan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı arabası olup evi olmayan ve hem ev hem arabası olan babalara göre daha düşük idi (sırası ile $p<0,001$, $p=0,004$). Arabası olan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı evi olan babalara göre daha yüksek idi (sırası ile $p<0,001$, $p=0,004$).

Kitap okuyan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı kitap okumayan babalara göre daha yüksek idi (sırası ile $p<0,001$, $p=0,009$). Kitap okuma alışkanlığına sahip olmayan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı kitap okuma alışkanlığına sahip olan

ve önceden sahip olup şu anda okuma alışkanlığına sahip olmayan babalara göre daha düşük idi (sırası ile $p < 0,001$, $p = 0,001$).

Çocuğuyla 3 saat üzeri vakit geçiren babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı çocuğuyla 2-3 saat arası vakit geçiren ve 2 saat altı vakit geçiren babalara göre daha yüksek idi (sırası ile $p < 0,001$, $p = 0,003$).

Ekranında gördüğü akıllı işaretlerin anlamını bildiğini belirten EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı akıllı işaretlerin bir kısmını bildiğini belirten ve akıllı işaretleri bilmediğini belirten babalara göre daha yüksek idi (sırası ile $p < 0,001$, $p = 0,003$). Akıllı işaretlerin bir kısmını bildiğini belirten babaların EOİÖ puanı akıllı işaretleri bilmediğini belirten babalara göre daha yüksek idi ($p < 0,001$).

Çocuk yetiştirme ile ilgili internetten ve kitaplardan bilgi alan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı ile aile hekiminden bilgi alan babaların EOİÖ puanı internetten, kitaplardan ve aile hekiminden bilgi almayan babalara göre daha yüksek idi (internetten sırası ile $p < 0,001$, $p = 0,003$, kitaplardan $p < 0,001$, aile hekiminden sırası ile $p = 0,004$, $p > 0,05$). Çocuk yetiştirme ile ilgili anne babadan bilgi alan babaların EOİÖ puanı anne babadan bilgi almayan babalara göre daha düşük idi ($p = 0,008$).

Tek çocuğa sahip babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı birden fazla çocuğu olan babalara göre daha yüksek idi ($p < 0,001$).

Çocuğun yaşı 2 olan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı çocuğunun yaşı 5 yaş olan babalara göre daha yüksek idi (sırası ile $p = 0,035$, $p = 0,008$). Çocuğun yaşı 2 olan babaların YEOÖS oranı çocuğun yaşı 4 olan babalara göre daha düşük idi ($p = 0,008$).

Çocuğu 12 ay altında ekran kullanmaya başlayan veya çocuğunun ekrana ne zaman başladığını bilmeyen babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı 12-23 ay arasında ekrana başlayan ve 24 ay sonrasında ekrana başlayan çocuğu olan babalara göre daha düşük idi (sırası ile $p < 0,001$, $p = 0,029$).

Çocuğunun günlük ekran süresi 2 saat ve üzeri olan ve çocuğun günlük ekran süresini bilmeyen babaların EOİÖ puanı çocuğunun günlük ekran süresi 1 saat altında olan ve çocuğun ekran süresi 1-2 saat arasında olan babalara göre daha düşük idi ($p < 0,001$). Çocuğun günlük ekran süresi 1-2 saat arasında olan babaların EOİÖ puanı

çocuğun ekran süresi 1 saat altında olan babalara göre daha düşük idi ($p<0,001$). Çocuğun günlük ekran süresi 1 saat altında olan babaların YEOÖS oranı çocuğun ekran süresini bilmeyen babalara ve çocuğun ekran süresi 1-2 saat arasında olanlarla 2 saat üzerinde olan babalara göre daha yüksek idi ($p<0,001$).

Çocuğunun izlediği içeriğin yaşına uygun olduğu babaların EOİÖ puanı izlenen içeriğin yaşına uygun olmadığı ve içeriğin yaşına uygun olup olmadığını bilmeyen babalara göre daha yüksek iken ($p<0,001$); YEOÖS oranı arasında anlamlı fark yoktu ($p>0,05$).

Çocuğunun tek başına ekran kullanım sıklığını bilmeyen babaların EOİÖ puanı tüm sıklık durumlarına göre daha düşük idi ($p<0,001$). Çocuğunun tek başına ekran hiç kullanmadığını belirten babaların EOİÖ puanı tek başına ekran kullanım sıklığını 'az ve çok az', 'orta' ve 'fazla ve çok fazla' olarak belirten babalara göre daha yüksek idi ($p<0,001$). Çocuğunun tek başına ekran hiç kullanmadığını belirten babaların YEOÖS oranı tek başına ekran kullanım sıklığını 'az ve çok az', 'orta' ve 'fazla ve çok fazla' olarak belirten babalar ile tek başına ekran kullanım sıklığını bilmeyen babalara göre daha yüksek idi ($p<0,001$).

Ekran kullanılmasına izin verilmediğinde ağlayıp sonrasında izin alan çocukların babalarının EOİÖ puanı izin verilmediğinde başka bir etkinlik yapan çocukların babalarına göre daha düşük idi ($p<0,001$). Ekran kullanılmasına izin verilmediğinde ağlayıp sonrasında izin alan çocukların babalarının YEOÖS oranı izin verilmediğinde başka bir etkinlik yapan çocukların babalarına ve ağlayıp sonrasında izin alamayan çocukların babalarına göre daha düşük idi ($p=0,001$).

Ekran kullanımında reklam izleyen çocukların babalarının EOİÖ puanı reklam izlemeyen çocuk babalarına göre daha düşük idi ($p=0,029$).

Ekran kullanımında dizi izleyen çocukların babalarının EOİÖ puanı reklam izlemeyen çocuk babalarına göre daha düşük idi ($p=0,008$).

Ekran kullanımında reklam veya dizi izleme durumu babanın YEOÖS oranını açısından farklılık göstermiyordu ($p>0,05$).

Ekran kullanımını çocuğun hayatında ödül olarak kullanan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı ödül olarak kullanmayan babalara göre daha düşük idi (sırası ile $p=0,007$, $p=0,011$).

Ekran kullanımını çocuğun hayatında ceza olarak kullanan babaların EOİÖ puanı ve YEOÖS oranı ödül olarak kullanmayan babalara göre daha düşük idi (sırası ile $p=0,002$, $p=0,007$).

Tablo 4. 8. Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Puanı ve YEOÖS (≥ 135) Oranı

		EOİÖ Puanı		YEOÖS Oranı	
		Median (25-75p)	P*	n(%)	P**
Baba yaşı, yıl	<36	122 (106-131)	0,604	42 (16,1)	0,839
	≥ 36	118 (106-132)		40 (15,4)	
Eğitim Durumu	Ortaokul	106 (97-118) ^a	<0,001	2 (2,2) ^a	<0,001
	Lise	116 (104-128) ^b		19 (12,2) ^b	
	Üniversite	126 (113-134) ^c		61 (22,4) ^c	
Aile tipi	Çekirdek	120 (107-131)	0,395	73 (15,1)	0,138
	Geniş	116 (96-135)		9 (24,3)	
Düzenli iş var mı	Var	121 (107-132)	0,001	80 (17,1)	0,011
	Yok	112 (99-122)		2 (3,8)	
Gelir Durumu	$x < A_{sg}$	109 (98-119) ^a	<0,001	0 (0,0) ^a	<0,001
	$A_{sg} \leq x < 2A_{sg}$	117 (104-128) ^b		34 (13,9) ^b	
	$x \geq 2A_{sg}$	128 (114-134) ^c		48 (23,2) ^c	
Mülk durumu	Ev	116 (101-130) ^{ab}	<0,001	8 (9,6) ^{ab}	0,004
	Araba	124 (110-135) ^c		27 (24,8) ^c	
	Ev ve araba	122 (107-132) ^{bc}		41 (16,5) ^{bc}	
	Hiçbiri	111 (101-122) ^a		6 (7,5) ^a	
Baba kitap okuması	Okuyor	122 (107-132)	<0,001	79 (17,3)	0,009
	Okumuyor	109 (99-121)		3 (4,7)	
Okuma alışkanlığı var mı	Hayır	114 (100-127) ^a	<0,001	25 (9,7) ^a	0,001
	Önceden	124 (110-132) ^b		45 (21,0) ^b	
	Evet	130 (119-135) ^b		12 (24,5) ^b	
Çocuk yetiştirme kursa katılım	Evet	125 (116-134)	0,056	10 (20,8)	0,312
	Hayır	120 (106-131)		72 (15,3)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. *Kruskal Wallis **Kikare

Tablo 4.8 “Devam” Baba Özelliklerine Göre EOİÖ Puanı ve YEOÖS (≥ 135) Oranı

		EOİÖ Puanı		YEOÖS Oranı	
		Median (25-75p)	P*	n(%)	P**
İnternette bilgi alma durumu	Evet	125 (110-134)	<0,001	54 (20,5)	0,003
	Hayır	116 (102-127)		28 (10,9)	
Kitaplardan bilgi alma durumu	Evet	129 (119-136)	<0,001	46 (26,9)	<0,001
	Hayır	114 (102-127)		36 (10,3)	
Aile Hek. bilgi alma durumu	Evet	125 (110-134)	0,004	22 (19,6)	0,204
	Hayır	119 (104-131)		60 (14,7)	
Anne babadan bilgi alma durumu	Evet	117 (104-130)	0,008	32 (13,7)	0,251
	Hayır	122 (109-133)		50 (17,4)	
Ayrı geçirilen gece	Oluyor	122 (108-132)	0,148	49 (14,2)	0,169
	Olmuyor	119 (106-131)		33 (18,9)	
Vakit geçirme-1	x<2 saat	110 (99-121) ^a	<0,001	5 (7,1) ^a	0,003
	2≤x<3 saat	116 (101-126) ^a		5 (6,8) ^a	
	x≥3 saat	123 (109-133) ^b		72 (19,1) ^b	
Vakit geçirme-2	x<3 saat	112 (99-124)	<0,001	10 (6,9)	0,001
	x≥3 saat	123 (109-133)		72 (19,1)	
Baba ekran süresi	x<2 saat	121 (106-131)	0,165	12 (14,3)	0,379
	2≤x<4 saat	118 (105-130)		33 (13,9)	
	x≥4 saat	122 (109-133)		37 (18,6)	
Akıllı işaretler biliniyor mu-1	Evet	122 (108-133) ^a	<0,001	73 (18,9) ^a	0,003
	Hayır	104 (94-120) ^b		1 (2,7) ^b	
	Bir kısmı	116 (106-128) ^c		8 (8,3) ^b	
Akıllı işaretler biliniyor mu-2	Hayır/ Bir kısmı	113 (101-125)	<0,001	9 (6,8)	0,001
	Evet	122 (108-133)		73 (18,9)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır. *Kruskal Wallis **Kikare

Tablo 4. 9. Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Puanı ve YEOÖS (≥135) Oranı

		EOİÖ Puanı		YEOÖS Oranı		
		Median (25-75p)	P**	n(%)	P***	
Çocuk sayısı	Tek çocuk	127 (110-135)	<0,001	51 (25,5)	<0,001	
	Birden fazla	117 (104-127)		31 (9,7)		
Çocuk yaşı	2 yaş	128 (110-135) ^b	0,035	16 (28,6) ^a	0,008	
	3 yaş	122 (106-131) ^{ab}		23 (17,7) ^{ab}		
	4 yaş	119 (106-132) ^{ab}		29 (15,7) ^{bc}		
	5 yaş	118 (106-128) ^a		14 (9,4) ^c		
Hastalık durumu	Var	123 (109-132)	0,086	14 (25,9)	0,031	
	Yok	120 (106-131)		68 (14,6)		
Cinsiyet	Erkek	120 (106-131)	0,887	38 (14,7)	0,494	
	Kız	120 (106-131)		44 (16,9)		
Kreşe gidiyor mu	Evet	120 (106-131)	0,722	65 (15,5)	0,707	
	Hayır	122 (106-132)		17 (17,0)		
Ekran başlama yaşı*	12 ay altı/ Bilmiyorum	109 (100-127) ^a	<0,001	23 (10,8) ^a	0,029	
	12-23 ay arası	127 (112-134) ^b		17 (22,1) ^b		
	24 ay ve sonrası	123 (113-133) ^b		41 (18,1) ^b		
	Bilmiyorum	109 (100-122) ^a		5 (8,8) ^b		<0,001
Çocuk ekran süresi-1*	x<1 saat	131 (123-138) ^b	<0,001	23 (39,0) ^a	<0,001	
	1≤x<2 saat	123 (108-132) ^c		22 (14,3) ^b		
	x≥2 saat	118 (105-128) ^a		31 (12,6) ^b		
	x≥1 saat / Bilmiyorum	118 (106-130)		58 (12,7)		<0,001
	Bilmiyorum	131 (123-138)		23 (39,0)		
İzlenen içerik yaşa uygun mu-1*	Hayır	108 (99-120) ^b	<0,001	2 (6,7) ^a	0,261	
	Bilmiyorum	107 (99-116) ^b		3 (10,7) ^a		
	Evet	122 (108-132) ^a		77 (16,7) ^a		
	Hayır / Bilmiyorum	107 (99-119)		5 (8,6)		0,113
İzlenen içerik yaşa uygun mu-2*	Bilmiyorum		<0,001			
	Evet	122 (108-132)		77 (16,7)		

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır.

*n=516; 4 vaka ekran kullanmıyor. **Kruskal Wallis ***Kikare

Tablo 4.9. “Devam” Çocuk Özelliklerine Göre EOİÖ Puanı ve YEOÖS (≥135) Oranı

		EOİÖ Puanı		YEOÖS Oranı	
		Median (25-75p)	p**	n(%)	p***
Tek başına ekran kullanımı-1	Bilmiyorum	99 (88-108) ^a	<0,001	0 (0,0) ^a	<0,001
	Hiç kullanmaz	130 (111-137) ^b		40 (30,8) ^b	
	Az ve Çok az	121 (106-130) ^c		31 (13,4) ^a	
	Orta	118 (106-122) ^c		9 (8,7) ^a	
	Fazla ve Çok fazla	117 (107-126) ^c		2 (5,9) ^a	
Tek başına ekran kullanımı-2	Kullanır / bilmiyorum	118 (104-128)	<0,001	42 (10,8)	<0,001
	Hiç kullanmaz	130 (111-137)		40 (30,8)	
Babayla ekran kullanımı-1	Hiç kullanmaz	110 (100-134)	0,289	6 (18,8)	0,951
	Az ve Çok az	120 (106-131)		49 (15,5)	
	Orta	120 (107-131)		22 (15,3)	
	Fazla ve Çok fazla	122 (116-132)		5 (17,9)	
Babayla ekran kullanımı-2	Hiç kullanmaz	110 (96-134)	0,153	6 (18,8)	0,633
	Kullanır	120 (107-131)		76 (15,6)	
Yemek yerken ekran kullanımı	Evet	120 (106-131)	0,449	35 (13,7)	0,196
	Hayır	122 (107-132)		47 (17,8)	
İzin verilmediğinde tepki-1*	Başka etkinlik yapıyor	124 (109-134) ^a	<0,001	56 (19,8) ^a	0,001
	Ağlıyor izin yok	118 (105-130) ^{ab}		20 (15,7) ^a	
	Ağlıyor izin var	114 (104-124) ^b		5 (4,7) ^b	
İzin verilmediğinde tepki-2*	Ağlıyor	117 (104-127)	<0,001	25 (10,7)	0,005
	Başka etkinlik yapıyor	124 (109-134)		56 (19,8)	
Ekran ödül mü	Evet	116 (102-129)	0,007	17 (9,9)	0,011
	Hayır	122 (108-132)		65 (18,6)	
Ekran ceza mı	Evet	117 (104-129)	0,002	18 (9,9)	0,007
	Hayır	122 (109-132)		64 (18,9)	
Ödül ve Ceza	Her ikisi de	117 (103-130) ^a	0,003	11 (9,6) ^a	0,012
	Sadece Ödül	116 (101-129) ^{ab}		6 (10,5) ^{ab}	
	Sadece Ceza	117 (105-129) ^{ab}		7 (10,3) ^a	
	İkisini de	123 (109-133) ^b		58 (20,6) ^b	
	Kullanmayanlar				
Söz müzik taklit ediyor mu	Evet	120 (106-131)	0,871	67 (15,3)	0,495
	Hayır	122 (107-132)		15 (18,3)	

^{a,b,c} Aynı sütunda farklı harf taşıyan değişken değerleri istatistiksel olarak farklıdır.

*n=516; 4 vaka ekran kullanmıyor. **Kruskal Wallis ***Kikare

Tablo 4.10’da seçilen baba ve çocuk özelliklerine göre YEOÖS ilişkisi gösterildi.

Baba yaşı, eğitim durumu, düzenli iş varlığı, kitap okuma alışkanlığı, aile durumu, çocuk sayısı, çocuk yaşı, hastalık durumu, akıllı işaretlerin bilinmesi durumu, baba ekran süresi, kursa katılım durumu ve internetten, kitaplardan, aile hekiminden, anne/babadan bilgi alma durumları adjust edildiğinde babanın YEOÖS grubunda olma yüzdesini etkileyen faktörler eğitim durumu (üniversite vs. ortaokul OR:4,88, p=0,038), kitap okuma alışkanlığı (önceden sahip artık değil vs. sahip değil OR:1,93, p=0,025), çocuk sayısı (tek çocuk vs. birden fazla çocuk OR:2,62, p<0,001) (Şekil 4.1), hastalık durumu (var vs. yok OR:2,29, p=0,033), akıllı işaretler bilinme durumu (biliniyor vs. bir kısmı biliniyor ve bilinmiyor OR: 2,74, p=0,012) ve kitaplardan bilgi alma durumu (evet vs. hayır OR:1,78, p=0,039) idi.

Tablo 4. 10. Seçilen baba ve çocuk özellikleri ile YEOÖS ilişkisi, çoklu lojistik regresyon analizi

		YEOÖS vs. DEOÖS	
		*DOO (95% GA)	p
		(method=stepwise)	
Eğitim durumu	Lise vs. Ortaokul	3,35 (0,73-15,35)	0,119
	Üniversite vs. Ortaokul	4,88 (1,09-21,75)	0,038
Okuma alışkanlığı var mı	Önceden vs. Hayır	1,93 (1,08-3,44)	0,025
	Evet vs Hayır	2,05 (0,87-4,81)	0,100
Aile tipi	Çekirdek vs. Geniş	0,44 (0,18-1,08)	0,074
Çocuk sayısı	Tek çocuk vs. Birden fazla çocuk	2,62 (1,56-4,40)	<0,001
Hastalık durumu	Var vs. Yok	2,29 (1,07-4,90)	0,033
Akıllı işaretler biliniyor mu-2	Evet vs. Hayır / Bir kısmı	2,74 (1,25-6,00)	0,012
Kitaplardan bilgi alma	Evet vs. Hayır	1,78 (1,03-3,07)	0,039

*Baba yaşı (≥ 36 vs < 36 yıl), eğitim durumu (üniversite vs lise vs ortaokul), düzenli iş varlığı (var vs yok), okuma alışkanlığı (evet sahip vs önceden sahip vs hayır değil), aile durumu (çekirdek vs geniş), çocuk sayısı (tek çocuk vs birden fazla çocuk), çocuk yaşı (2 yaş vs 3 yaş vs 4 yaş vs 5 yaş), hastalık durumu (var vs yok), akıllı işaretlerin bilinmesi durumu (evet vs hayır + bir kısmı, baba ekran süresi ($2 \leq x < 4$ saat vs. $x < 2$ saat vs $x \geq 4$ saat), kursa katılım durumu (evet vs hayır) ve internetten (evet vs hayır), kitaplardan (evet vs hayır), aile hekiminden (evet vs hayır), anne/babadan bilgi alma durumları (evet vs hayır) adjust edilerek, DOO=Düzeltilmiş Odds Oranı, GA=Güven Aralığı

Babaların çocuğuyla 3 saat ve üzeri vakit geçirme durumu YEOÖS olanlarda DEOÖS olanlara göre 3,17 kat fazlaydı ($p=0,001$).

YEOÖS olan babaların çocuğunun ekrana başlama yaşı 12 ay ve sonrası olma durumu DEOÖS olan babalara göre 1,94 kat fazlaydı ($p=0,012$).

YEOÖS olan babaların çocuğunun ekran süresinin 1 saat altı olma durumu DEOÖS olan babalara göre 4,39 kat fazlaydı ($p<0,001$).

YEOÖS olan babaların çocuğunun tek başına hiç ekran kullanmama durumu DEOÖS olan babalara göre 3,68 kat fazlaydı ($p<0,001$).

YEOÖS olan babaların çocuğunun ekran kullanmasına izin verilmediğinde başka etkinlik yapma durumu DEOÖS olan babalara göre 2,05 kat fazlaydı ($p=0,005$).

YEOÖS olan babaların çocuğunun ekranı ödül olarak kullanmama durumu DEOÖS olan babalara göre 2,07 kat fazlaydı ($p=0,012$). YEOÖS olan babaların çocuğunun ekranı ceza olarak kullanmama durumu DEOÖS olan babalara göre 2,13 kat fazlaydı ($p=0,008$).

YEOÖS olan babaların ekranda gördüğü akıllı işaretleri bilme durumu DEOÖS olan babalara göre 3,20 kat fazlaydı ($p=0,002$).

YEOÖS olan babaların ocuk yetiştirme ile ilgili internetten bilgi alma durumu DEOÖS olan babalara göre 2,09 kat fazlaydı ($p=0,003$). YEOÖS olan babaların ocuk yetiştirme ile ilgili kitaplardan bilgi alma durumu DEOÖS olan babalara göre 3,20 kat fazlaydı ($p<0,001$).

Babanın yaşı, eğitim durumu, düzenli iş varlığı, kitap okuma alışkanlığı, aile durumu, baba ekran süresi, kursa katılım durumu, ocuk sayısı, ocuk yaşı, hastalık durumu, kreşe gitme durumları adjust edildiğinde babanın YEOÖS oranının etkilediği faktörler çocuğuyla vakit geçirmesi ($x\geq 3$ saat OR:2,15, $p=0,042$), ocuk ekran süresi ($x<1$ saat OR:3,04, $p<0,001$), tek başına ekran kullanımı (hiç kullanmaz OR:3,24, $p<0,001$), izin verilmezse tepki (başka etkinlik yapıyor OR:2,19, $p=0,006$), ekran ödül olarak kullanımı (hayır OR:2,15, $p=0,006$), ekran ceza olarak kullanımı (hayır OR:1,90, $p=0,038$), akıllı işaretler bilinme durumu (evet OR:2,59, $p=0,016$) ve kitaplardan bilgi alma durumu (evet OR:1,74, $p=0,049$) idi.

Ekрана başlama yaşı-1 ve internetten bilgi alma durumu karıştırıcı faktörler adjust edildiğinde istatistiksel anlamını kaybetti ($p>0,05$).

Tablo 4. 11. YEOÖS olan babaların DEOÖS olanlara göre çocuk bakımı özelliklerindeki farklılıklar

		YEOÖS vs. DEOÖS		YEOÖS vs. DEOÖS	
		OO (95% GA)	p	DOO (95% GA)*	P
Vakit geçirme	x≥3 saat	3,17 (1,59-6,34)	0,001	2,15 (1,03-4,48)	0,042
Ekрана başlama yaşı-1	12 ay ve sonrası	1,94 (1,15-3,25)	0,012	1,39(0,79-2,45)	0,252
Ekрана başlama yaşı-2	24 ay ve sonrası	1,37 (0,85-2,21)	0,192	1,70 (0,78-3,69)	0,179
Çocuk ekran süresi	x<1 saat	4,39 (2,43-7,94)	<0,001	3,04(1,55-5,99)	0,001
İzlenen içerik uygun mu	Evet	2,12 (0,82-5,48)	0,121	1,63 (0,60-4,49)	0,340
Tek başına ekran kullanımı	Hiç kullanmaz	3,68 (2,25-6,02)	<0,001	3,24 (1,86-5,66)	<0,001
Babayla ekran kullanımı	Kullanır	0,80 (0,32-2,01)	0,634	0,82 (0,30-2,26)	0,705
Yemek yerken ekran kullanımı	Hayır	1,37 (0,85-2,20)	0,197	1,53 (0,91-2,57)	0,113
İzin verilmediğinde tepki	Başka etkinlik yapıyor	2,05 (1,23-3,41)	0,005	2,19 (1,26-3,81)	0,006

*Baba yaşı (≥36 vs <36 yıl), eğitim durumu (üniversite vs lise vs ortaokul), düzenli iş varlığı (var vs yok), okuma alışkanlığı (evet sahip vs önceden sahip vs hayır değil), aile durumu (çekirdek vs geniş), çocuk sayısı (tek çocuk vs birden fazla çocuk), çocuk yaşı (2 yaş vs 3 yaş vs 4 yaş vs 5 yaş), hastalık durumu (var vs yok), kreşe gitme durumu (evet vs hayır), baba ekran süresi (2≤x<4 saat vs. x<2 saat vs x≥4 saat) ve kursa katılım durumu (evet vs hayır) adjust edilerek, OO= Odds Oranı, DOO=Düzeltilmiş Odds Oranı, GA=Güven Aralığı

Tablo 4.11. “Devam” YEOÖS olan babaların DEOÖS olanlara göre çocuk bakımı özelliklerindeki farklılıklar

		YEOÖS vs. DEOÖS		YEOÖS vs. DEOÖS	
		OO (95% GA)	p	DOO (95% GA)*	P
Ekran ödül mü	Hayır	2,07 (1,17-3,66)	0,012	2,15 (1,15-4,00)	0,016
Ekran ceza mı	Hayır	2,13 (1,22-3,72)	0,008	1,90 (1,04-3,49)	0,038
Söz müzik taklit ediyor mu	Hayır	1,24 (0,67-2,30)	0,495	1,33 (0,68-2,64)	0,408
Akıllı işaretler biliniyor mu	Evet	3,20 (1,55-6,60)	0,002	2,59 (1,20-5,61)	0,016
İnternette bilgi alma durumu	Evet	2,09 (1,28-3,43)	0,003	1,34 (0,79-2,32)	0,268
Kitaplardan bilgi alma durumu	Evet	3,20 (1,97-5,19)	<0,001	1,74 (1,00-3,02)	0,049
Aile Hekiminden bilgi alma durumu	Evet	1,42 (0,83-2,43)	0,206	1,18 (0,66-2,10)	0,585
Anne Babadan bilgi alma durumu	Evet	0,75 (0,47-1,22)	0,252	0,95 (0,56-1,61)	0,841
Çocuk yetiştirme kursa katılım	Hayır	0,68 (0,33-1,43)	0,315	0,79 (0,35-1,76)	0,558

*Baba yaşı (≥ 36 vs < 36 yıl), eğitim durumu (üniversite vs lise vs ortaokul), düzenli iş varlığı (var vs yok), okuma alışkanlığı (evet sahip vs önceden sahip vs hayır değil), aile durumu (çekirdek vs geniş), çocuk sayısı (tek çocuk vs birden fazla çocuk), çocuk yaşı (2 yaş vs 3 yaş vs 4 yaş vs 5 yaş), hastalık durumu (var vs yok), kreşe gitme durumu (evet vs hayır), baba ekran süresi ($2 \leq x < 4$ saat vs $x < 2$ saat vs $x \geq 4$ saat) ve kursa katılım durumu (evet vs hayır) adjust edilerek, OO= Odds Oranı, DOO=Düzeltilmiş Odds Oranı, GA=Güven Aralığı

5. TARTIŞMA

Bu araştırma, 2-5 yaş arasında çocuğu olan babaların okuma inancı ve çocuğun medya kullanım alışkanlarına olan etkisini değerlendirmek amacıyla Ankara Mamak ve Altındağ Belediye kreşlerinin katkısıyla kar topu yöntemi kullanılarak ulaşılan 520 gönüllü baba üzerinde gerçekleştirildi.

Çalışmamız babanın okuma inancını etkileyen esas faktörlerin eğitim durumu, aile tipi, çocuk sayısı, çocuğun hastalık durumu, babanın akıllı işaretleri bilme durumu, çocuk gelişimi ile ilgili kitaplardan bilgi alma durumu olduğunu gösterdi.

Çalışmamız babanın okuma inancının çocukla geçirdiği vaktin miktarını, çocuğun ekran başlama yaşını, çocuğun ekran süresini, tek başına ekran kullanma sıklığını, ekran kullanılmasına izin verilmediğinde tepkisini, babanın akıllı işaretleri bilme durumunu, çocuk yetiştirme ile ilgili kitaplardan ve internetten bilgi alma durumlarını etkilediğini gösterdi.

5.1 Baba ve Çocuk Özellikleri

Çalışmamızın 520 katılımcısının tümü 2-5 yaş arası çocuğu olan babalardı. Ölçeğin orijinalinin geliştirildiği çalışmada 155 katılımcının sadece 2'sinin baba olduğu görüldü ⁶⁶. Ölçeğin kullanıldığı diğer çalışmalar incelendiğinde ise katılımcıların %28,9'unun ⁶⁹, %50'sinin ⁷⁰, %23,5'inin ⁷¹, %15'inin ⁷² ve %17'sinin baba olduğu ⁷³ çalışmalara rastlanmıştır. Türkiye için geçerlilik güvenilirlik çalışması ⁶⁷ dahil birçok çalışmada ^{74,75}, ölçek babalara değil sadece annelere uygulanmıştır.

Babaların %87,7'si kitap okuduğunu belirtti. Şu anda kitap okuma alışkanlığına sahip olduğunu belirten babaların oranı %9,4 iken önceden kitap okuma alışkanlığına sahip olup şu an olmadığını belirten babaların oranı %41,2 idi. Kitap okuma alışkanlığına sahip olmadığını belirten babaların oranı %49,4 idi. Literatür incelendiğinde babaların çocuklarına kitap okuma sıklığıyla ilgili birçok çalışma ⁷⁶⁻⁷⁹ babaların çocuklarına anneye oranla daha az kitap okuduğunu belirtirken babanın kendi kitap okuma durumu ve kitap okuma alışkanlığını sorgulayan çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmamızda babaların %9,2'si çocuk yetiştirme ile ilgili kursa katılmış idi, çocuk yetiştirme ile ilgili planlanacak olan bir eğitime babaların %41,8'i katılmak istediğini belirtti. Çalışmamızın bu sonucuyla ilgili literatürde başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Babaların eğitime katılmak isteyenlerin oranının yüksek olmasının sebebi katılımcıların eğitim seviyesinin yüksek olması olabilir.

Çalışmamızda babaların %50,8'si çocuk yetiştirme ile ilgili internetten bilgi aldığını belirtirken, %32,9'i kitaplardan, %21,5'i aile hekiminden, %44,8'i anne/babasından bilgi aldığını belirtti. 2016 yılında 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada katılımcı 482 babanın %19,1'inin babalık ile ilgili bilgi aldığı, bilgi alan babaların %64,1'inin kitap, dergi, gazeteden, %26,1'inin TV ve internetten, %9,8'inin ise sağlık personeli olduğu için bilgili olduğu görüldü ³. Çalışmamızda daha fazla oranda baba çocuk yetiştirme ile ilgili internetten faydalandığını belirtmiştir. Bunun sebebi günümüzde internetin daha yaygın kullanıyor olması olabilir.

Çalışmamızda babaların %72,3'ü çalışmadığı bir gün çocuğuyla 3 saat ve üzeri vakit geçiriyordu. Babaların %13,5'i çalışmadığı bir gün çocuğuyla 2 saat ve altı vakit geçiriyordu. Literatür incelendiğinde babaların %23,7'sinin çocuğuyla 3 saat ve üzeri vakit geçirdiği ¹⁶, %52,4'ünün 3 saat ve üzeri vakit geçirdiği ⁸⁰, babaların katılımcıların %49,8'ini oluşturduğu bir çalışmada anne ve babaya ortak olarak sorulan vakit geçirme sorusunun cevabında 2 saat ve üzeri vakit geçirme sıklığının %39 olan ⁸¹ çalışmalar olduğu görüldü. Çalışmamızda babaların çocuğuyla vakit geçirdiği süre diğer çalışmalara göre fazlaydı. Bunun sebebi çalışmamıza katılan babalara yönelik programların artması sonucu günümüzde babaların çocuğuyla vakit geçirmesinin önemini bilmesi ve Ankara ilinde yapılan baba programlarının etkili olması olabilir.

Ekranda gördüğü akıllı işaretlerin anlamını bilen babaların oranı %74,4 iken bir kısmını bildiğini belirten babaların oranı %18,5, bilmediğini belirten babaların oranı ise %7,1 idi. Çalışmamızın sonuçlarına benzer diğer çalışmalar da görüldü ⁸². Annelerle yapılan bir araştırmada, annelerin akıllı işaretleri yeteri kadar bilmediği ve bu işaretlerden yeterince faydalanmadıkları bulunmuştur ⁸³. Diğer bir çalışmada

katılımcıların %87,7'sinin "genel izleyici", %80,1'inin korku-şiddet sembollerini bildiği, %39,4'ünün ise olumsuz örnek işaretini tanıdığı bildirilmiştir ^{84,85}.

Literatür incelendiğinde bulgularımıza benzer olarak katılımcıların 3-5 yaş arası ortalama 49 ay olduğu ⁷², yaş ortalamasının 41 ay olduğu ⁷⁵ çalışmalar görüldü. Kullanılan ölçeğin geçerlilik güvenirlik çalışmasında ise %72,1'inin yaşı 6 idi ⁶⁷.

Çalışmamızda çocukların %10,2'sinin bir kronik hastalığı vardı. 'Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği' kullanılan diğer çalışmalar genellikle kronik hastalığı olan çocukları çalışma dışı bırakmıştı veya sağlam çocuk polikliniğine başvuran sağlıklı çocuklar ile araştırma yapılmıştı ³¹.

Çalışmamıza katılan çocukların 516'sının (%99,2) ekran kullanımı vardı. Kalan 4 çocuk (%0,8) ise ekran kullanımına başlamamıştı.

Çalışmamızda çocuklardaki medya kullanım yüzdesi (%99,2) Kabalı H. K. ve arkadaşlarının yaptığı çalışma (%96) ve Taviş Ünsalan'ın çalışmasının sonuçları (%97,2) ile benzerlik göstermekte iken, Common Sense Media kuruluşunun 2013 yılında yapılan araştırmasında elde edilen medya kullanım yüzdelerinden (%75) daha yüksek bulundu ^{31,86,87}. Çalışma sonuçları artan yıllarla birlikte çocuklardaki medya kullanım yüzdelerinin arttığını göstermektedir.

Yapılan bir çalışmada çocukların %26,2'sinin 1-2 yaş arasında, %40,5'inin 2-3 yaş arasında, %23,8'inin 3-4 yaş arası, %9,5'inin 4 yaşından sonra teknolojik cihazları kullanmaya başladığı görüldü. Çocukların 24'ü (%57,1) 0-1 saat, 14'ü (%33,3) 1-2 saat, 4'ü (%9,5) 2-3 saat teknolojik cihaz kullanmaktaydı ³⁰. Başka bir çalışmada çocukların %29'unun 6-12 ay arasında, %36'sının 18. ayda, %23'ünün 24. ayda, %12'sinin 36 ay ve üzerinde medya kullanımına başladığı görüldü. Teknolojik cihazların başında geçirilen günlük ortalama süre ise 58 dakika idi ⁸⁸.

Kabalı H. K. ve arkadaşlarının 6 ay- 4 yaş arası çocuklarda yaptığı çalışmada çocukların %43,5'inin 1 yaş öncesinde, %76,6'sı ilk 2 yılda teknolojik cihazlarla tanışmaktaydı. Medya kullanım süresi, yaşla birlikte artış gösterdi ⁸⁷. Çalışmamızda çocukların %40'ı 1 yaşın altında ekrana başlıyor veya baba ekrana başladığı zamanı bilmiyorken, %14,8'inin ekrana başlama yaşı 12-23 ay arasında, %43,7'si ise 24 ay ve sonrasında ekran kullanımına başlamıştı. Diğer çalışmalarla kıyaslandığında

çalışmamızda çocukların ekrana başlama yaşı daha geç olarak bulundu. Bunun sebebi ekrana başlama yaşıyla ilgili ebeveynlerin yapılan reklam projeler ve programlar sayesinde daha bilinçli olması olabilir.

Çalışmamızda çocukların %11,4'ünün ekran süresi 1 saat altında iken %47,3'ünün ekran süresi ise 2 saat ve üzerindedir. Çocuk ekran süresini bilmeyen / hatırlamayan babaların oranı %11 idi. Bu sonuç literatürdeki diğer çalışmalara göre daha fazladır ^{31 89}. Çocuk ekran süresini bilmeyen babaların sayıca önemlenecek seviyede olması da çocukların daha bilinçsiz bir ortamda ciddi sürelerde ekrana maruz kaldığının bir göstergesi olabilir. Çalışmamızdaki ve literatürdeki sonuçlar çocukların günlük ortalama ekran süresinin APA'nın önerilerinin üzerinde olduğunu göstermektedir. Teknolojik cihazların tüm dünyada yaygınlaşması ve çeşitliliğinin artması sonucu ekran süreleri okul öncesi yaş grubunda artış göstermektedir.

Çalışmamızda çocukların %49,2'si yemek yerken ekran kullanıyordu. Çalışmamızın ekranın yemek yerken kullanımı sonuçları yapılan bazı çalışmalara benzerlik göstermekte iken ^{31,90} çocukların %86'sının yemek yerken ekran kullandığı bazı çalışmalara göre daha az oranda çocuğun yemek yerken ekran kullandığı görülmektedir ⁹¹.

Çalışmamızda çocukların %54,4'ü ekran kullanmasına izin verilmediğinde başka bir etkinlik yapıyor iken, %24,4'ü ağlıyor fakat anne/babadan izin alamıyordu. Çocukların %20,4'ü ekran kullanmasına izin verilmediğinde ağlıyor sonrasında anne/babadan izin alıyor ve ekran kullanıyordu. %0,8'i ise ekran kullanmıyordu. Çalışmamızın ekran izin verilmediğinde çocuğun tepkisi sonuçları yapılan diğer çalışmalara benzerlik göstermektedir ³¹.

Çalışmamızda çocukların %32,9'unda ekran ödül olarak kullanıyordu. Çocukların %35'inde ekran ceza olarak kullanıyordu. Bazı çalışmalarda %62,5-63 ^{92,93} oranında ödül olarak ekran kullanımı mevcutken bazı çalışmalarda %8'i ekranı ödül olarak kullanmaktaydı ⁹⁴. Çalışmamıza yakın sonuçları olan (%31,5) benzer çalışmalar da mevcuttu ⁹⁵.

5.2 Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği Puanları

'Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği' kullanan çalışmalar incelendiğinde mevcut çalışmamızda olan değişkenler ile EOİÖ puanı ilişkisinin incelenmediği birçok çalışma görüldü ^{69,70,72,73,75,96,97}.

EOİÖ ile yapılan çalışmaların birçoğu bulunduğu ülke için geçerlilik güvenilirlik çalışması idi ^{72,73,96-98}. EOİÖ'nün evde okuryazarlık ile ilişkisini inceleyen çalışmalara rastlandı ^{68,71,96,98}. EOİÖ kullanan diğer çalışmalarda ise EOİÖ puanlarının dil becerileri ile ⁷⁰, annenin ırkı ile ⁷⁵, okuma motivasyonu ile ⁶⁹ ve çocuğun yaşı, cinsiyeti, devam ettiği okul türü, annenin yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı, gelir düzeyi, öğrenim durumu gibi değişkenlerle olan ilişkisinin incelendiği görüldü ⁷⁴. Çalışmamızda EOİÖ puanı 84,15 persentil değeri olan +1 z skoruna göre kategorilendirilmiş iken literatürde EOİÖ puanını ortalamaya göre kategorilendiren bir çalışma mevcuttu ⁹⁸.

'Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği' kullanan çalışmalar incelendiğinde ebeveynin eğitim durumunun öğretim etkililik, okuma yönergesi, bilgi kaynağı alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğunu gösteren ⁶⁸, öğretim etkililik ve bilgi kaynağı alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğunu gösteren ⁹⁸ ve eğitim durumunun öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım, kaynaklar, çevresel etki alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğunu gösteren ⁷⁴ çalışmalara rastlandı. Çalışmamızda eğitim durumunun EOİÖ'nün öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım, bilgi kaynağı, kaynaklar, çevresel etki alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğu görüldü.

EOİÖ puanının gelir durumu ile ilişkisini inceleyen iki çalışma mevcuttu. Gelir durumunun öğretim etkililik, olumlu etki, kaynaklar, çevresel etki alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğunu gösteren ⁷⁴, sadece bilgi kaynağı alt boyutuyla ilişkili olduğunu gösteren ⁷¹ çalışmalara rastlandı. Çalışmamızda gelir durumunun EOİÖ'nün öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım, bilgi kaynağı, kaynaklar, çevresel etki alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğu görüldü.

EOİÖ puanının çocuk sayısı ile ilişkisini inceleyen iki çalışma mevcuttu. Çocuk sayısının olumlu etki, kaynaklar alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğunu gösteren ⁷⁴, olumlu etki ve kaynaklar alt boyutlarıyla ilişkili olduğunu

gösteren ⁷¹ çalışmalara rastlandı. Çalışmamızda çocuk sayısının EOİÖ'nün öğretim etkililik, olumlu etki, sözel katılım, bilgi kaynağı, kaynaklar, çevresel etki alt boyutlarıyla ve toplam EOİÖ puanıyla ilişkili olduğu görüldü.

Çalışmamıza benzer şekilde ebeveynin çalışma durumuyla EOİÖ puanı ilişkisini inceleyen bir çalışmada çalışma durumuyla EOİÖ öğretim etkililik, olumlu etki, kaynaklar, çevresel etki alt boyutları ve toplam EOİÖ puanı arasında ilişkiye rastlandı ⁷⁴. Çalışan ebeveynde puanlar daha yüksek idi.

Çalışmamızda çocuk yaşı EOİÖ'nün herhangi bir alt boyutuyla ilişkili değilken toplam EOİÖ puanı ile ilişkiliydi. 2 yaşında çocuğu olan babaların EOİÖ puanında z skoru geçme oranı 4 ve 5 yaş çocuğu olan babalara göre daha yüksek idi. EOİÖ puanı ile çocuk yaşı ilişkisini inceleyen bir çalışmada aralarında anlamlı bir ilişki saptanmadığı görüldü ⁹⁸.

5.3. Çalışmanın Kuvvetli Yönleri

Literatür taraması sonucunda EOİÖ ile yapılan çalışmalara ulaşıldı ancak katılımcıların tamamının baba olduğu bir çalışmaya rastlanmadı. Ayrıca EOİÖ puanlarını çocuğun medya kullanım alışkanlıkları ile karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmadı.

5.4. Çalışmanın Kısıtlılıkları

Çalışmanın bazı kısıtlılıkları mevcuttur. Babaların %80,8'i (n=420) Ankara ilinde, %51,3'ü (n=267) ise Ankara'nın Mamak ilçesinde ikamet etmekteydi. Babaların %52,3'ü lisans, yüksek lisans veya doktora mezunuydu. Bu nedenlerle çalışmanın sonuçları toplum genelini yansıtmamaktadır. Çalışmanın verileri anket formu aracılığıyla elde edilmiş olup babalar tarafından cevaplanan sorular subjektiftir. Babaların düşünce yapısından ve hatırlama faktöründen etkilenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmaya okul öncesi çocuklarda medya kullanımı ve kitap okuma alışkanlıkları ile babanın medya kullanımı, kitap okumaya olan inancı ve çocuk gelişimine olan etkisi değerlendirilmek amacıyla 520 baba dahil edildi.

- ❖ Çalışmaya dahil edilen babaların okuma inancının
 - Gelir durumunun artmasıyla,
 - Düzenli iş varlığıyla,
 - Yüksek eğitim ile,
 - Kitap okuma alışkanlığına sahip olmasıyla arttığı görüldü.
- ❖ Okuma inancı yüksek olan babaların çocuklarıyla daha fazla vakit geçiren, çocukların ise ekran kullanımına daha geç başlayan, daha az ekran kullanan, tek başına ekran kullanmayan, ekran kullanmasına izin verilmediğinde ağlamayıp başka bir etkinlik yapan çocuklar olduğu görüldü.
- ❖ Okuma inancı yüksek olan babalar ekranı ödül olarak da ceza olarak da daha az kullanıyordu. Ekrandaki akıllı işaretleri biliyordu. Çocuk yetiştirme ile ilgili anne ve babadan değil internetten, kitaplardan ve aile hekimlerinden bilgi alan babalardı.

Bu nedenle;

- 1) Babalık ile ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından verilen eğitimlerin kalitesi ve sıklığı artırılmalı, daha fazla baba eğitimlere dahil edilmeye çalışılmalıdır.
- 2) Günümüzde aile içi sorumlulukları değişen babaların çocuk ile geçirdiği vaktin artırılması için baba teşvik edilmeli, özellikle birinci basamak hekimleri çocuğun hekime babayla beraber başvurularını babayı çocuk yetiştirme ile ilgili bilgilendirme ve yönlendirme açısından bir fırsat olarak görmelidir.
- 3) Aile hekimleri babaları çocuk yetiştirme ile ilgili bilgi alacağı doğru kaynaklara yönlendirmeli, babaların her fırsatta ulaşabilecekleri ve doğru bilgiyi alabilecekleri bir kaynak olduklarını babalara belirtmelidir.

- 4) Babalara çocuklar için ebeveynle birlikte kitap okumanın önemi, kitabın çocuğun yaşamına katacağı olumlu yönler detaylı olarak anlatılmalıdır.
- 5) Babalar APA'nın önerilerine uygun şekilde çocuğun 18 aydan önce ekran kullanmaması gerektiği, 2 yaşından sonra ise medya kullanımının 1 saat ile sınırlandırılması gerektiği ve yaşına uygun içerikleri ebeveynle birlikte üzerine konuşarak izlenmesi gerektiği anlatılmalı, bu konuda babanın sorumluluk alması için vurgulayıcı bir bilgilendirme yapılmalıdır.

7. KAYNAKLAR

1. Aktürk FM. Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2015.
2. Halil U, Baran G. Babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla ilişkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2019;15(1):47-60.
3. Telli AA, Özkan H. 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*. 2016;6(2):127-34.
4. Lamb ME, Lewis C. Father-child relationships. *Handbook of father involvement*: Routledge; 2013:119-34.
5. Panter-Brick C, Burgess A, Eggerman M, McAllister F, Pruett K, Leckman JF. Practitioner review: engaging fathers—recommendations for a game change in parenting interventions based on a systematic review of the global evidence. *Journal of child psychology and psychiatry*. 2014;55(11):1187-1212.
6. Tezel Şahin F, Özyürek A. Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı. Ankara: Morpa; 2011.
7. Genc Z. Parents' perceptions about the mobile technology use of preschool aged children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2014;146:55-60.
8. Kaya İ. Anne babaların çocuklarının bilgi/iletişim teknolojileri (BİT) kullanımına yönelik yaklaşımları ile çocukların bu teknolojileri kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Electronic Turkish Studies*. 2017;12(23):173-86.
9. Hill D, Ameenuddin N, Reid Chassiakos Y, et al. Media and Young Minds. *Pediatrics*. 2016;138(5):e20162591.
10. Bel-Serrat S, Mouratidou T, Santaliestra-Pasías AM, et al. Clustering of multiple lifestyle behaviours and its association to cardiovascular risk factors in children: The idedics study. *European journal of clinical nutrition*. 2013;67(8):848-54.
11. Cheung CH, Bedford R, Saez De Urabain IR, Karmiloff-Smith A, Smith TJ. Daily touchscreen use in infants and toddlers is associated with reduced sleep and delayed sleep onset. *Scientific reports*. 2017;7(1):1-7.
12. Fabiano GA, Schatz NK, Jerome S. Parental preferences for early intervention programming examined using best–worst scaling methodology. Paper presented at: Child & Youth Care Forum 2016;45:655-73.
13. Özkan H, Çelebioğlu A, Üst ZD, KuruDöreK F. Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*. 2016;6(3):191-96.
14. Grossmann K, Grossmann KE, Fremmer-Bombik E, et al. The uniqueness of the child–father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social development*. 2002;11(3):301-37.
15. Ramchandani PG, Domoney J, Sethna V, Psychogiou L, Vlachos H, Murray L. Do early father–infant interactions predict the onset of externalising behaviours in young children? Findings from a longitudinal cohort study. *Journal of child psychology and psychiatry*. 2013;54(1):56-64.
16. Şahin FT, Coşgun AA, Kılıç ZNA. Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2017;37(1):319-43.

17. Fletcher R, Freeman E, Matthey S. The impact of behavioural parent training on fathers'parenting: A meta-analysis of the triple p-positive parenting program. *Fathering: A journal of theory, research & practice about men as fathers*. 2011;9(3):291-312.
18. Fabiano GA. Father participation in behavioral parent training for ADHD: review and recommendations for increasing inclusion and engagement. *Journal of Family Psychology*. 2007;21(4):683.
19. Gözübüyük A, Özbey S. Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*. 2020:23-37.
20. Buckley CK, Schoppe-Sullivan SJ. Father involvement and coparenting behavior: Parents' nontraditional beliefs and family earner status as moderators. *Personal Relationships*. 2010;17(3):413-31.
21. Gönen M. *Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı*. Ankara: Eğiten Yayınları; 2017.
22. Tepe Ü. *Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan anne, baba ve çocuk karakter eylemlerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]*. Edirne: Trakya Üniversitesi; 2020.
23. Tanju EH. Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı'na genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2010;21(21):30-9.
24. Gönen M, Karakuş H, Uysal H, Kehci A, Ulutaş Z, Kahve Ö. Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 2016;31(4);724-35.
25. Elif Dağlıoğlu H, Çakmak ÖÇ. Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*. 2009;23(3):510-34.
26. Dilidüzgün S, Güneş Z. *Çocuk edebiyatı*. 3. bs. ed. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları; 2004.
27. Külcü B. *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitabı seçerken dikkate aldıkları ölçütlerin belirlenmesi [Yüksek lisans tezi]*. Kuzey Kıbrıs: Eastern Mediterranean University (EMU)-Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ); 2019.
28. Kadan G, Neriman A. Okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*. 2018;2(2):51-5.
29. Saltuk MCE, Cemre. Okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarına dair bir çalışma. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*. 2020;4(2):106-20.
30. Yengil E, Güner PD, Topakkaya ÖK. Okul öncesi çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*. 2019;10(36):14-9.
31. Taviş Ünsalan M. 0-6 yaş grubu çocuklarda medya kullanımı ve çocuk gelişimi üzerine etkileri [Tıpta uzmanlık tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2020.
32. Rideout, V., & Robb, M. B. *The Common Sense census: Media use by kids age zero to eight*, San Francisco, CA: Common Sense Media. J. Kaiser Family Foundation, Menlo Park, California.2016
33. Ofcom. *Media Nations: UK*. 2018.
34. Songül Yalçın S, Tuğrul B, Naçar N, Tuncer M, Yurdakök K. Factors that affect television viewing time in preschool and primary schoolchildren. *Pediatrics international*. 2002;44(6):622-7.
35. Çelik E. 4-6 yaş çocukların ekran kullanımının, ebeveyn ekran kullanımı ve aile işlevleri ile ilişkisi. [Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi]. *YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi.(Tez no: 484895)*. Adana: Çukurova Üniversitesi; 2017.

36. Yalçın SS, Çaylan N, Erat Nergiz M, et al. Video game playing among preschoolers: prevalence and home environment in three provinces from Turkey. *International Journal of Environmental Health Research*. 2022;32(10):2233-46.
37. Mustafaoğlu R, Zirek E, Yasacı Z, Özdiñçler AR. Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*. 2018;5(2):1-21.
38. Akbulut Y. Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2013;3(2):53-68.
39. Mares M-L, Pan Z. Effects of Sesame Street: A meta-analysis of children's learning in 15 countries. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 2013;34(3):140-51.
40. Baydar N, Kağıtçıbaşı Ç, Küntay AC, Gökşen F. Effects of an educational television program on preschoolers: Variability in benefits. *Journal of applied developmental psychology*. 2008;29(5):349-60.
41. McGee L, Richgels D. Can technology support emergent reading and writing? Directions for the future. *International Handbook of Literacy and Technology: Volume II*. 2013;2:369.
42. Howie EK, Coenen P, Campbell AC, Ranelli S, Straker LM. Head, trunk and arm posture amplitude and variation, muscle activity, sedentariness and physical activity of 3 to 5 year-old children during tablet computer use compared to television watching and toy play. *Applied ergonomics*. 2017;65:41-50.
43. Christakis DA, Gilkerson J, Richards JA, et al. Audible television and decreased adult words, infant vocalizations, and conversational turns: A population-based study. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*. 2009;163(6):554-8.
44. Mendelsohn AL, Berkule SB, Tomopoulos S, et al. Infant television and video exposure associated with limited parent-child verbal interactions in low socioeconomic status households. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*. 2008;162(5):411-7.
45. Nathanson AI, Sharp ML, Aladé F, Rasmussen EE, Christy K. The relation between television exposure and theory of mind among preschoolers. *Journal of Communication*. 2013;63(6):1088-108.
46. Lissak G. Adverse physiological and psychological effects of screen time on children and adolescents: Literature review and case study. *Environmental research*. 2018;164:149-57.
47. Sigman A, Matthes M. The impact of screen media on children: a Eurovision for parliament. *Improving the quality of childhood in Europe*; 2012. Chapter 4; p.88-121.
48. Pérez-Farinós N, Villar-Villalba C, López Sobaler AM, et al. The relationship between hours of sleep, screen time and frequency of food and drink consumption in Spain in the 2011 and 2013 ALADINO: a cross-sectional study. *BMC public health*. 2017;17(1):1-12.
49. Tezol O, Yıldız D, Yalçın S, et al. Excessive screen time and lower psychosocial well-being among preschool children. *Archives de Pédiatrie*. 2022;29(1):61-6.
50. Kostyrka-Allchorne K, Cooper NR, Simpson A. The relationship between television exposure and children's cognition and behaviour: A systematic review. *Developmental Review*. 2017;44:19-58.
51. Dunckley VL. *Reset your child's brain: A four-week plan to end meltdowns, raise grades, and boost social skills by reversing the effects of electronic screen-time*. California: New world library; 2015.
52. Kardaras N. *Glow kids: How screen addiction is hijacking our kids-and how to break the trance*. New York: St. Martin's Press; 2016.

53. Twenge JM, Campbell WK. Associations between screen time and lower psychological well-being among children and adolescents: Evidence from a population-based study. *Preventive medicine reports*. 2018;12:271-83.
54. Nikken P, Schols M. How and why parents guide the media use of young children. *Journal of child and family studies*. 2015;24(11):3423-35.
55. Ersan M. Tablet ortamında resimli çocuk kitapları; biçim ve içerik özellikleri üzerine bir inceleme. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*. 2016;6(2):148-58.
56. Yıldırım B. *Okul öncesi çocukların medya araçları kullanımlarında annelerin medya aracılık rolleri ve bilinçli farkındalıklarının incelenmesi [Yüksek lisans tezi]*, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi; 2021.
57. Çaylan N, Yalçın SS, Nergiz ME, et al. Associations between parenting styles and excessive screen usage in preschool children. *Turkish Archives of Pediatrics*. 2021;56(3):261.
58. Clark LS. Parental mediation theory for the digital age. *Communication theory*. 2011;21(4):323-43.
59. Nathanson AI. Parent and child perspectives on the presence and meaning of parental television mediation. *Journal of broadcasting & electronic media*. 2001;45(2):201-20.
60. Austin EW, Bolls P, Fujioka Y, Engelbertson J. How and why parents take on the tube. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*. 1999;43(2):175-92.
61. Bilgin Ülken F. Televizyon izlemede anne-baba aracılığı ile çocukların saldırgan davranışları arasında ilişki [Doktora tezi]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2009.
62. Collier KM, Coyne SM, Rasmussen EE, et al. Does parental mediation of media influence child outcomes? A meta-analysis on media time, aggression, substance use, and sexual behavior. *Developmental psychology*. 2016;52(5):798.
63. Connell SL, Lauricella AR, Wartella E. Parental co-use of media technology with their young children in the USA. *Journal of Children and Media*. 2015;9(1):5-21.
64. Rideout V. The Common Sense census: Media use by kids age zero to eight. *San Francisco, CA: Common Sense Media*. 2017;263:283.
65. Özek MB. Ebeveynlerin medya okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2016;7(1):805-18.
66. DeBaryshe BD, Binder JC. Development of an instrument for measuring parental beliefs about reading aloud to young children. *Perceptual and Motor Skills*. 1994;78(3_suppl):1303-11.
67. Şimşek Çetin Ö, Bay DN, Alisinanoğlu F. Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Electronic Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2014;9(2):1441-58.
68. Saban AI, Altinkamış NF, Gul ED. Investigation of parents' early literacy beliefs in the context of Turkey through the parent Reading belief inventory (PRBI). *European Journal of Educational Research*. 2018;7(4):985-97.
69. Gök S. *Başlangıç düzeyi okuyucularının okuma motivasyonu üzerinde aile okuma inançlarının etkisi [Yüksek lisans tezi]*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2019.
70. Ünlü ÜG. *Ebeveyn okuma inancı ile 60-72 aylık çocukların dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Afyon ili örnekleme) [Yüksek lisans tezi]*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi; 2021.
71. Saban A, Altinkamış N. Okul öncesi çağda çocuğu olan ebeveynlerin okuma inançlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*. 2014;11(1):317-37.

72. Radišić J, Ševa N. Exploring the factor structure of the parent reading belief inventory (PRBI): Example of Serbia. *Psihologija*. 2013;46(3):315-30.
73. Dhima S. A reliability study of parent reading belief inventory (prbi)–the case of albania. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 2015;5(4):154-65.
74. Bay DN, Şimşek Çetin Ö. Determination of the reading believes of the mothers having children in the pre-school period. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2019;50:389-412.
75. Boomstra N, van Dijk M, Jorna R, van Geert P. Parent reading beliefs and parenting goals of netherlands antillean and dutch mothers in the netherlands. *Early Child Development and Care*. 2013;183(11):1605-24.
76. Şahin FT, Tutkun C. Okul öncesi dönemde anne, baba, çocuk ve kitap. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2016;24(5):2373-90.
77. Silinskas G, Lerikkanen M-K, Tolvanen A, Niemi P, Poikkeus A-M, Nurmi J-E. The frequency of parents' reading-related activities at home and children's reading skills during kindergarten and Grade 1. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 2012;33(6):302-10.
78. Clark C, Foster A. Children's and young people's reading habits and preferences: The who, what, why, where and when. *National Literacy Trust*. 2005. p: 10-94
79. Cutler L, Palkovitz R. Fathers' shared book reading experiences: Common behaviors, frequency, predictive factors, and developmental outcomes. *Marriage & Family Review*. 2020;56(2):144-73.
80. Karasu S. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla ilişki düzeylerini ve aile katılım çalışmalarının incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Denizli: Pamukkale Üniversitesi; 2022.
81. Temiz D. *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Edirne: Trakya Üniversitesi; 2019.
82. İspir NB, İspir B. Televizyon programı içeriği dereceleme sembollerinin kullanımı ve ebeveyn yönlendirmesi. *Selçuk İletişim*. 2008;5(3):176-83.
83. Belviranlı S, Ceritoğlu K, Bilgin Ç, et al. Annelerin televizyon izleme konusundaki davranışları ve akıllı işaretler. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 2008;7(3):191-8.
84. Radyo Televizyon Üst Kurulu. Radyo ve Televizyon Yayıncılığı Sektör Raporu. *Ankara: RTÜK*. 2014.
85. Özönur D. Televizyon programlarını sınıflandırma sistemleri "akıllı işaretler" ne işe yarar? *Global Media Journal*. 2016;6(12):214-34.
86. Media CS, Rideout V. Zero to eight children's media use in America. *Common Sense Media*. 2013:1-40.
87. Kabali HK, Irigoyen MM, Nunez-Davis R, et al. Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*. 2015;136(6):1044-50.
88. Cingel DP, Krcmar M. Predicting media use in very young children: The role of demographics and parent attitudes. *Communication Studies*. 2013;64(4):374-94.
89. Okely AD, Trost SG, Steele JR, Cliff DP, Mickle K. Adherence to physical activity and electronic media guidelines in Australian pre-school children. *Journal of paediatrics and child health*. 2009;45(1-2):5-8.
90. Rideout VJ, Hamel E. *The media family: Electronic media in the lives of infants, toddlers, preschoolers and their parents*: Henry J. Kaiser Family Foundation; 2006.
91. Gündoğdu Z, Seytepe Ö, Pelit BM, et al. Media use by preschool-aged children. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2016;2(2):6-10.

92. Zehir H, Zehir K, Ağgöl Yalçın F, Yalçın M. Okul öncesi dönemde çocukların teknolojik araç kullanımı ve ailelerin bu araçların kullanımını sınırlandırmada kullandığı stratejiler. *Current Research in Education*. 2019;5(2):88-103.
93. Yıldız H, Öztora S, Dağdeviren HN. Anaokulu çocuklarının teknolojik alet kullanımı, ebeveynlerinin tutum ve davranışları. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*. 2022;26(3):108-15.
94. Kaya I. Perceptions of parents having children in preschool level regarding their children's screen use. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*. 2020;15(4):253-69.
95. Elias N, Sulkin I. Screen-assisted parenting: The relationship between toddlers' screen time and parents' use of media as a parenting tool. *Journal of Family Issues*. 2019;40(18):2801-22.
96. Rodríguez BL, Hammer CS, Lawrence FR. Parent reading belief inventory: Reliability and validity with a sample of Mexican American mothers. *Early education and development*. 2009;20(5):826-44.
97. Tsirmpa C, Stellakis N, Lavidas K. Parent Reading Belief Inventory: adaption and psychometric properties with a sample of Greek parents. *Educational Role of Language Journal*. 2019;1(1):132-44.
98. Wu CC, Honig AS. Taiwanese mothers' beliefs about reading aloud with preschoolers: Findings from the parent reading belief inventory. *Early Child Development and Care*. 2010;180(5):647-69.

8. EKLER

EK-1 Anket Formu

ANKET ARAŞTIRMALARI İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU.

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR VE BABALARININ KİTAP OKUMA İLE MEDYA KULLANIMI ALIŞKANLIKLARI

Sayın katılımcı,

“Okul Öncesi Çocuklar ve Babalarının Kitap Okuma ile Medya Kullanımı Alışkanlıkları” başlıklı bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Pediatri Anabilim Dalı, Sosyal Pediatri Bilim Dalı’ndan danışman öğretim üyesi Prof. Dr. S. Songül Yalçın, Aile Hekimliği Anabilim Dalı’ndan Dr. Öğr. Üyesi Duygu Ayhan Başer ile Araştırma Görevlisi Dr. Emre Sarı tarafından yapılmaktadır.

Araştırma 2-5 yaş arası çocuğu olan babaların okul öncesi çocuklarda kitap okuma ve medya kullanımı ile ilgili bilgi düzeyleri ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır. Sizin yanıtlarınızdan babaların bilgi ve tutumları belirlenmiş olacaktır. Bu nedenle çalışmaya katılmanız ve soruların tümüne içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Bu form aracılığı ile elde edilecek bilgiler gizli kalacaktır ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya anket formunu doldurmaya başladıktan sonra araştırmaya katılmaktan vazgeçebilirsiniz.

83 soru içeren ve 15-20 dk zamanınızı alacak bu ankette yanıtlarınızı, soruların altında yer alan seçenekler arasından uygun olanı daire içine alarak ya da açık uçlu sorularda sorunun altında bırakılan boşluğa yazarak belirtiniz. Birden fazla seçenek işaretleyebileceğiniz sorularda, size uygun gelen bütün seçenekleri işaretleyiniz.

Araştırmada kimlik bilgileriniz istenmemektedir.

Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda araştırma ekibi ile aşağıdaki kanallardan iletişim kurabilirsiniz.

Sorumlu Araştırmacı

Prof. Dr. S. Songül Yalçın (0 312 3051133)

Yardımcı Araştırmacılar

Arş. Gör. Dr. Emre SARI (0312 305 1527)

Dr. Öğr. Üyesi Duygu Ayhan Başer (0312 305 1527)

Araştırmamıza katıldığınız için teşekkür ederiz.

Araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız kutucuğu işaretleyiniz.

Kabul ediyorum.

1. Çocuğunuz kreşe veya çocuk oyun odalarına gidiyor mu ?
A-) Evet B-) Hayır
2. Çocuk ile yakınlık dereceniz nedir ?
A-) Babası
C-) Üvey babası
D-) Büyükbaba / Dedesi
E-) Amcası / Dayısı
F-) Diğer (belirtiniz:)
3. Doğum tarihiniz nedir? Örnek: 1985, 1991 gibi (Yıl olarak belirtiniz).
.....
4. Aileniz kimlerden oluşuyor ? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz)
 Çocuğın annesi
 Çocuğın babası
 Çocuğın kardeşleri
 Akrabalar
 Diğer (belirtiniz:)
5. Eğitim durumunuz hangisi ile uyumludur ?
A-) İlkokul mezunu
B-) Ortaokul mezunu
C-) Lise mezunu
D-) Üniversite (lisans) mezunu
E-) Yüksek lisans mezunu
F-) Doktora mezunu
6. Düzenli getirisi olan bir işiniz var mı ?
A-) Var B-) Yok
7. a) Ailenizi oluşturan bireylerin bir ayda kazandığı toplam gelir ne kadardır ?
A-) Asgari ücretin altında
B-) Asgari ücret ile asgari ücretin 2 katı arasında
C-) Asgari ücretin 2 katından fazla
- b) Aşağıdakilerden hangisine sahipsiniz ?
A-) Ev
B-) Araba
C-) Ev ve araba
D-) Hiçbiri
8. Yılda kaç adet kitap okuyorsunuz ?
A-) Hiç kitap okumuyorum
B-) Okuyorum.....sayıda

9. Sizce kitap okuma alışkanlığına sahip misiniz ?

A-) Hayır değilim

B-) Önceden sahiptim artık düzenli okumuyorum

C-) Evet sahibim

10. Günlük ortalama kaç dakika ya da saat ekran (televizyon, telefon, bilgisayar, tablet, video) kullanıyorsunuz ?

..... dakika

..... Saat

11. Toplam kaç çocuğunuz var ?

A-) 1

B-) 2

C-) 3

D-) 4

E-) 5

F-) Diğer.....

12. Çocuklarınızdan herhangi biri için düzenli olarak doktor kontrolünde olmasını gerektiren bir hastalığı olan var mı ?

A-) Var

B-) Yok

Varsa nedir ?.....

Bu kısımda soruları 2-5 yaş (24-60 ay) arası (birden fazla varsa en büyük) çocuğunuz için işaretleyiniz

13. Çocuğunuz kaç yaşında?

.....

14. Cinsiyeti nedir ?

A-) Erkek

B-) Kız

15. Çocuğunuzdan ayrı geçirdiğiniz gece/geceler oluyor mu? Oluyorsa bir ayda ortalama kaç gün ?

A-) Olmuyor

B-) Oluyor.....gün

16. Çocuğunuzla çalışmadığınız bir gün (örneğin haftasonu) ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz ? (kitap okuma, oyun oynama, etkinlik yapma gibi)

.....

17. Çocuğunuz ekran kullanmaya kaç aylıkken başladı ? (Ekran= televizyon, telefon, tablet vs.)

A-)

B-) Bilmiyorum / hatırlamıyorum

18. Çocuğunuz günlük ortalama kaç dakika/saat ekran kullanıyor ?

A-)

B-) Bilmiyorum / hatırlamıyorum

19. Çocuğunuzun izlediği programlar sizce yaşına uygun mu?

A-) Evet

B-) Hayır

C-) Ne izlediğini bilmiyorum

D-) Uygun mu değil mi bilmiyorum

20. Aşağıdaki soruların cevapları için size göre uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

0: hiç kullanmaz

1: çok az

2: az

3: orta

4: fazla

5: çok fazla

20. Soru	Bilmiyorum	Hiç Kullanmaz	Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla
Çocuğunuz tek başına (yanında herhangi bir kişi olmaksızın) ne sıklıkta ekran kullanır							
Çocuğunuz sizinle birlikte ne sıklıkta ekran kullanır							

21. Çocuğunuz yemek yerken ekran kullanıyor mu ?

A-) Evet

B-) Hayır

22. Çocuğunuz ekran kullanılmasına izin verilmediğinde nasıl tepki veriyor ?

A-) Başka bir etkinlik yapıyor.

B-) Ağlıyor, biz izin vermiyoruz

C-) Ağlıyor, çok ağlarsa sonrasında izin veriyoruz

D-) Diğer

23. Çocuğunuzun eğitiminde ekran kullanımını ödül olarak kullanır mısınız?

A-) Evet

B-) Hayır

24. Çocuğunuzun eğitiminde ekran kullanımını ceza olarak kullanır mısınız?

A-) Evet

B-) Hayır

25. Çocuğunuz televizyonda izledikleri reklam, program vs. sözlerini ve müziklerini taklit ediyor mu?

A-) Evet

B-) Hayır

26. Ekranda gördüğünüz akıllı işaretlerin ne anlama geldiğini biliyor musunuz ?
A-) Evet B-) Hayır C-) Bir kısmını

27. Çocuk yetiştirme veya çocuk bakımı ile ilgili nereden bilgi aldınız ?

- İnternette araştırdım
- Kitap okudum
- Aile hekimine sordum
- Anne/babama sordum
- Diğer

28. Çocuk yetiştirme veya çocuk bakımı ile ilgili herhangi bir eğitim programı veya kursa katıldınız mı ?

- A-) Evet B-) Hayır

EBEVEYN OKUMA İNANÇLARI ENVANTERİ

Aşağıdakiler ebeveynin tutumları ve inançları hakkında bazı ifadelerdir. Düşüncelerinize en yakın olan cevap şikkını işaretleyiniz. Lütfen her bir soruyu okul öncesi dönemdeki çocuğunuza göre cevaplandırınız. Doğru veya yanlış cevaplar yoktur. Sizin kendi fikirleriniz bizim için önemlidir.

Açıklama:

Kesinlikle Katılmıyorum (1)

Katılmıyorum (2)

Katılıyorum (3)

Kesinlikle Katılıyorum (4)

Sıra No	MADDELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Ebeveyn olarak, çocuğumun gelişiminde önemli bir role sahibim.	()	()	()	()
2.	Çocuğumun okuldaki başarılı olabilmesi için ona yardım edebileceğim çok az şey var.	()	()	()	()
3.	Çocuğum benden pek çok önemli şey öğreniyor.	()	()	()	()
4.	Çocuğumun öğrenmesine yardımcı olmak istiyorum fakat bunu nasıl yapacağımı bilmiyorum.	()	()	()	()
5.	Çocuğumun en önemli öğretmeni benim.	()	()	()	()
6.	Çocukların öğretiminde ebeveynler değil, okullar sorumludur.	()	()	()	()
7.	Ebeveynler, çocuklarının eğitimlerine katılmalıdırlar.	()	()	()	()
8.	Ebeveynler, evde çocuklarına bir şeyler öğrettikleri zaman çocuklar okulda daha başarılı olurlar.	()	()	()	()
9.	Çocuğumun kitap okumasına yardımcı olmayı sıkıcı veya zor buluyorum.	()	()	()	()
10.	Çocuğumla kitap okumaktan keyif alıyorum.	()	()	()	()
11.	Çocukluğumda bana kitap okumasıyla ilgili güzel anılarım var.	()	()	()	()
12.	Çocuğumla kitap okumak, birlikte geçirmeyi sevdiğimiz özel bir zaman dilimidir.	()	()	()	()
13.	Çocuğum kendisine kitap okunmasından hoşlanmıyor	()	()	()	()
14.	Birlikte kitap okurken kendimi çocuğuma daha yakın ve sıcak hissediyorum.	()	()	()	()
15.	Çocuğumla kitap okumaya çalışırken ona sinirlenmem ve onu disiplin altına almam gerekiyor.	()	()	()	()
16.	Çocuğumun kitapları sevmesini isterim.	()	()	()	()
17.	Çocuğum yerinde durmadığı için kitap okuyamıyorum.	()	()	()	()
18.	Çocuğum ne zaman isterse ona kitap okurum.	()	()	()	()
19.	Okurken, çocuğumun hikâyeye ilgiyle dinlemesini sağlamak için etkili bir ses tonu kullanırım.	()	()	()	()
20.	Çocuklar kitaplardan yeni kelimeler, renkler, isimler ve benzeri şeyler öğrenirler.	()	()	()	()

Sıra No	MADDELER	Kesinlikle		Kesinlikle	
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum
21.	Okumak, çocukların daha iyi konuşmacı ve dinleyici olmalarına yardımcı olur.	()	()	()	()
22.	Çocuğum, kitaplarda gördüğü birçok şeyin ismini bilir.	()	()	()	()
23.	Kitap okurken, çocuğumun hikâyeyi anlatmada bana yardım etmesini isterim.	()	()	()	()
24.	Bir kitabı okurken, çocuğuma birçok soru sorarım	()	()	()	()
25.	Bir kitabı okurken, çocuğumdan kitap hakkında soru sormasını isterim.	()	()	()	()
26.	Kitabı okurken, aynı zamanda resimler hakkında da konuşuruz.	()	()	()	()
27.	Çocuğumun harfleri ve basit kelimeleri öğrenmesi amacıyla çocuğuma kitap okurum.	()	()	()	()
28.	Ebeveynler çocukları okula başlamadan önce okumayı öğretmelidir.	()	()	()	()
29.	Çocuğumla kitap okurken onun sayfalarda farklı harfleri ve sayıları göstermesini sağlarım.	()	()	()	()
30.	Hikâyeyi çocuğumun yaşadığı deneyimlerle ilişkilendirerek, ona hikâyeyi daha gerçekçi hale getirmeye çalışırım.	()	()	()	()
31.	Hikâyeler, çocuğumun hayal gücünün gelişmesine yardımcı olur.	()	()	()	()
32.	Kitap okurken çocuğum, dersleri ve ahlaki değerleri öğrenir.	()	()	()	()
33.	Okumak, çocukların hayatlarında asla göremeyecekleri birçok şey hakkında bilgi sahibi olmalarına imkân tanır. (Örneğin; Eskimolar ve kutup ayıları)	()	()	()	()
34.	Çocuğum, kitaplardan önemli hayat becerileri öğrenir. (Örneğin; yemek tariflerini kullanarak nasıl yemek yapacağını ve tanımadığı insanlardan kendisini nasıl koruyacağını öğrenir.)	()	()	()	()
35.	Çocuğuma kitap okumayı çok istesem bile kitap okuyamayacak kadar meşgul ve yorgunum.	()	()	()	()
36.	Kitabımız olmadığı için çocuğuma kitap okumuyorum.	()	()	()	()
37.	Kitap okumak için uygun bir odamız ve sessiz bir ortamımız olmadığı için çocuğuma kitap okumuyorum.	()	()	()	()
38.	Bir ebeveyn olarak yapmam gereken başka daha önemli işlerim olduğu için çocuğuma kitap okumuyorum.	()	()	()	()
39.	Bazı çocuklar, doğuştan konuşkandırlar; öte yandan bazıları da doğuştan sessizdirler. Ebeveynlerin bu konuda pek bir etkisi söz konusu değildir.	()	()	()	()
40.	Çocuklar, dil becerisini kalıtsal olarak anne-babalarından alırlar. Bu onların genlerinde vardır.	()	()	()	()

Anketi doldurduğunuz konular üzerine zoom üzerinden bir eğitim yapılması planlanmaktadır.

Katılmak isterseniz iletişim adresi belirtiniz.

.....

EK-2 Ölçek İzni

Fwd: "Ebebeyn Okuma İnanç Ölçeği" kullanım izni > Gelen Kutusu x

DUYGU AYHAN BASER <duygu.ayhan@hacettepe.edu.tr>
Alıcı: ben ▾

24 May 2021 Pzt 11:53 ☆ ↶ ⋮

----- Original Message -----

From: "**DUYGU AYHAN BASER**" <duygu.ayhan@hacettepe.edu.tr>
Date: May 3, 2021 1:30:08 PM
Subject: "Ebebeyn Okuma İnanç Ölçeği" kullanım izni
To: ozlemgazi@gmail.com
Cc: Emre Sari <emre-sari@hacettepe.edu.tr>

Sayın Özlem Şimşek Çetin Hocam;

Ekiniz tarafından geliştirilmiş olan "Ebebeyn Okuma İnanç Ölçeği" ni Anabilim Dalımız araştırma görevlilerinde Dr. Emre SARI'ın aile hekimliği uzmanlık tezinde kullanmak için tarafınızdan izin almak istemekteyiz. İzin vermeniz durumunda ölçeğin Türkçe versiyonu ve skorlamasını da tarafımıza iletebilirsenez çok seviniriz.

Saygılarımızla,

ebeveyn okuma inanç ölçeği > Gelen Kutusu x

ÖZLEM ŞİMŞEK ÇETİN <o.simsekctin@gmail.com>
Alıcı: ben ▾

23 Eyl 2021 Per 10:00 ☆ ↶ ⋮

Merhaba,

Ölçek ektedir. Ters puanlanan maddeler var. Bunlar dikkate alarak her alt boyut ve toplamda puan yükseldikçe ebeveynlerin okuma inançları da yükseliyor.

İyi çalışmalar dilerim..

Bir ek - Gmail tarafından tarandı ☺

EK-3 Mamak Belediyesi Çalışma İzni

HİZMETE ÖZEL

Tarih: 14.07.2021 10:54

Sayı:

E-85156394-30.99-00000646174

T.C.
MAMAK BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Sayı : E-85156394-30.99-00000646174
Konu : Emre Sarı (Araştırma Planlaması)

14.7.2021

Sayın Dr. Emre SARI

İlgi : 20.04.2021 tarihli yazı.

İlgi tarihli yazınızda Hacettepe Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak görev yapmakta ve Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü Sosyal Pediatri Anabilim Dalı'nda görev yapmakta olan Prof. Dr. S. Songül YALÇIN danışmanlığında Belediyemize bağlı olarak hizmet veren çocuk oyun odaları ve anaokulunda araştırma talebinde bulunmaktasınız.

Talep etmiş olduğunuz araştırma çalışmasının Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğümüze bağlı hizmet veren Aile Merkezleri Koordinatörlüğümüz ile işbirliği ve istişare edilerek gerçekleştirilmesi, gerekli işlemlerin taraflarca başlatılması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

H. Serdar TUNCER
Kültür ve Sosyal İşler
Müdür V.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: EFCE129D-9806-48A5-8289-DFD7D2E14CD7

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/mamak-belediyesi-ebys>

Adres: Talatpaşa Bulvarı No:167 Cebeci ANKARA

e-posta: emel.kilic@mamak.bel.tr

Telefon: 0312 320 20 53 / 412

Ayrıntılı bilgi için: Emel KILIÇ

Elektronik Ağ: <https://www.mamak.bel.tr/>

KEP:

EK-4 Altındağ Belediyesi Çalışma İzni

T.C.
ALTINDAĞ BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Sayı : E-82286560-100-21611
Konu : Kreşlerde Araştırma Planı

21/04/2021

Sn Dr. Emre SARI (Araştırma Görevlisi)
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı

İlgi : Dr. Emre SARI/ 20/04/2021 tarihli ve 21466 sayılı dilekçe.

Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü Sosyal Pediatri Anabilim Dalı'nda görev yapmakta olan Prof. Dr. S. Songül YALÇIN danışmanlığında belediyemize bağlı olarak hizmet veren kreşlerdeki araştırma çalışmanız tarafımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim

Ali Rıza YARAR
Müdür V.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Pın Kodu: 90112

Belge Takip Adresi:

<https://ebvs.altindag.bel.tr/en/Vision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEA55U2VE>

Hacettepe Mah. Ulucanlar Cad. Ulucanlar Cezaevi Müzesi Kampüsü İçerik No:63
Altındağ / Ankara
Telefon No:0312 507 01 30 Faks No:0312 563 07 13
e-Posta: kultur@altindag.bel.tr İnternet Adresi: http://www.altindag.bel.tr
Kep Adresi: altindagbelediyesi@hs02.kep.tr

Bilgi için: Ali KOÇAK
Unvan: Satınalma Sorumlusu

